БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД УНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 156 (13472) | 1971 оной июлиин 4, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ГЕРОЙНУУДАЙ БААТАРШАЛГА МҮНХЭ

Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков болон В. И. Пацаевые хүдөөлүүлгэ

Өөрынгөө гайхамшаг хүбүүд, мунистнууд, СССР-эй лётчик-монавтнууд Советскэ Союзай рой Г. Т. Добровольский, Совет- Союзай хоёр дахин Герой Н. Волков болон Советскэ Союзай Герой В. И. Пацаев гэгшэдые һэн арадаймнай шаналал гүн- ехэ. Замбуулин руу түрүү- н зам гаргагша тэдэ баатарнууд э оронойнгоо үмэнэ уялгаяа гүй- дүүргэжэ, замбуулинай шэн- гэдэ шэнэ ехэ шатын эхи та- д, эрдэм ухаанда, хүн түрэлтэ- дэбжэлтэдэ айхабтар ехэ оруу- лта хээ.

Бүхы дэлхэй совет ороной эрэл- патриодуудай дурасхаалай нэ һүгэдэжэ байна. Зоригто монавтнууд Газарые тойрон шадаг, жолоодогдодог «Салют» кэ түрүүшын станци дээрэ үни ан ниидэхэ программа түгэс- энэйнгөө һүүлээр ами наһаяа аба. Тэдэнэр Газарые тойрон шадаг, жолоодогдодог станци- дые байгуулха хэрэгтэ шэнэ даһа һэхэжэ, эрдэм ухаае хүг- эхэ, хүн түрэлтэнэй аша туһа- тэрэнние хэрэглэхэ талаар шэ- үргэн зам нээгээ.

...Июлиин 2-ой үглөөнэй 10 час. вет Армиин түбэй байшангай аан тугта зал. Баатарнуудай һэн шарилтай урнанууд үндэр сангууд дээрэ сэсэгүүдэй дун- табяатай. Г. Т. Доброволь- ин, В. Н. Волковой, В. И. Па- вай портредүүд шаналалай тэнүүдээр бүригдэнхэй. Совет миин сэрэгшэд хүндэлэлэй ха- лда жагсан зогсоно.

Москвагайхид баатар габьяата монавтнуудтай хахасахаяа э. Хүдэлмэришэд, алба хааг- д, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуу- шад, Совет Армиин, Авиациин Флодой сэрэгшэд, залуушуул эзгүй гашуудалта байдалда ханаар ябажа гарана. Хүнүүд гүй ерэжэл байна. Олон хүн сангуудай хаяада баглаа сэсэ- дые табина.

США-гай президент Р. Никсо- даабаряар июлиин 2-то Моск- ерэһэн Америкын космонавт Стаффорд хүндэлэлэй харуулда обо. Т. Стаффорд наһа бараг- ай бүлэнэртэ, түрэлхидтэнь эгы шаналалаа мэдүүлээ.

Бетховеной, Шопенэй хүгжэм лнэ... Хүн зоной ябахань ба- анагүй. Бүхы Москва, бүхы вет арад саг бусаар наһа бара- баатарнуудайнгаа үмэнэ һүүл- нгээ уялга дүүргэнэ.

СССР-эй летчик-космонавтнууд дэлэлэй харуулда байна. Тэдэ- е фабрика, заводуудай түлөө- шэд, генерал болон офицер- үүд, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуу- шад һэлгэнэ. Зал руу шэнэ ве- уудые оруулжал, оруулжал йна.

Үдэрэй 12 час. Улаан тугта зал удар оролго болюулагдаба. Хү- өлүүлгэ эмхидхэхэ правительст- нна комиссиин гэшүүд А. П. Ки- ленко, Д. Ф. Устинов, И. В. Ка- тонов, Л. В. Смирнов, М. В. Келдыш, А. А. Гречко, С. А. Афа- сьев, Л. А. Борисов, В. Ф. Про- ыслов, В. А. Шаталов, М. П. оргадзе, М. С. Смиртюков гэг- эд шаналалай һүүлшын вахтада габа.

Зал дотор Георгий Доброволь- иин, Владислав Волковой, Вик- р Пацаевай түрэлхид, дүтын хү- үд, ханинар үлэнэ.

Хахасалгын һүүлшын минута- уд эхилбэ.

Правительственна комиссиин гэ- үүд космонавтнуудай үнэһэн ша- лтай урнануудые Совет Армиин түбэй байшан соо һоо гаргана. Ма- ай Эхэ ороной Зэбсэгтэ хүсэнүү- эй сэрэгшэд баатарнуудые сэрэг- элэй зүгһөө хүндэлэн ёһолно.

Коммунын талмай дээрэ олон мянган хүн. Тэдэнэр ниислэлэй түб хүшэ аалиханаар шэглэбэ. Хаа хаанагүй байшангууд дээрэ шана- лай хара тугууд. Москвагайхид Эхэ оронойнгоо эрэлхэг хүбүүд Г. Т. Добровольский, В. Н. Вол- ков, В. И. Пацаев гэгшэдтэ һүүл- шынхеэ хахасалгын үгэ хэлэхээ уламжануудта гарна.

Союзуудай байшангай дэргэдэ правительственна комиссиин гэ- шүүд баатарнуудай үнэһэн ша- рилтай урнануудые ехэ буугай ла- фетэнүүд дээрэ табиба. Һүүлээрнь хүн зон саашаа Улаан талмай тээ- шэ шэглэбэ.

Талмай дээрэ Москвагай гарнизоной частьнууд жагсанхай. Дайшалхы тугууд буулгагданхай. Ниислэлэй ажалшадай, олониитын түлөөлэгшэд, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, Советскэ Союзай болон сэрэгэй түрэл бүриин маршалнууд, генералнууд, адмиралнууд, офицернүүд трибунанууд дээрэ байна. СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэнүүдэй толгойлогшод, гадаадын оронуудай посольствонуудай дэргэдэ байдаг сэрэгэй атташенүүд мүн лэ эндэ байна.

Мавзолейн дэргэдэ шаналалай дабшалгые Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд угтаба.

Үнэһэн шарилтай урнанууд лафетэнүүд дээрэһээ буулгагдажа, В. И. Ленинэй Мавзолейн урда тусхай табсан дээрэ табигдаба.

Нүхэд **Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Е. Шелест, В. В. Щербицкий, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. В. Катушев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев** гэгшэд, хүдөөлүүлгэ эмхидхэхэ правительственна комиссиин гэшүүд Мавзолейн трибуна дээрэ гараба.

Тиигээд шаналалай митинг эхилнэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко тэрэнние нээгээ.

Бидэнэр мүнөөдэр гүнзэгы шаналалай оршон байдалда, бусашагүй гээлтэдэ ороһоной мэдэрэлтэйгээр манай Эхэ ороной элитэ хүбүүдые, Советскэ Союзай Геройнууд, СССР-эй летчик-космонавтнууд Георгий Тимофеевич **Добровольский,** Владислав Николаевич **Волков** болон Виктор Иванович **Пацаевые** һүүлшын замда үдэшэжэ байнабди гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Бидэндэ ехэ гашуудал, тодхор тохёолдобо. Манай орон, совет эрдэм ухаан, космонавтнуудай баатарлиг бүлэ хүшэр хүндэ гээлтэдэ оробо. Баатарнуудай ами наһаяа алдаһан тухай гашуудалта мэдээсэл бүхы совет хүнүүдэй, дэлхэй дээрэхи бүхы хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэлые үбшэнтэй хүндөөр доһолгоо.

«Союз-11» гэжэ замбуулинай онгосын эрэлхэг экипаж жэшээлэшэгүй габьяата баатаршалга харуулаа. Өөрынгөө ниидэлгээр, олон үдэр соо үргэлжэлһэн эсэшэгүй шанга ажалаараа, эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэреэрээ баатар космонавтнууд замбуулиние эзэмдэлгын түүхэдэ шэнэ хуудаһа һэхэжэ, Газарые тойрон жолоодуулан ниидэдэг станцинуудые хүгжөөхэ. хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ оруулалта хэбэ.

Социальна дэбжэлтын манлайда ябажа, хүн түрэлтэнэй һаруул байшан—коммунизмые байгуулжа байгаа манай агуухэ социалис Эхэ оронние тэдэнэр баатаршалгаараа алдаршуулаа.

Тэдэнэр «Салют» гэжэ станциие, «Союз-11» гэжэ транспортна онгосые анха түрүүлэн туршажа үзөө. Замбуулин соогуур ухаанда багташагүй түргөөр ниидэн ябахадаа, тэдэнэрнай сэдьхэл дорюун, парти, арадайнгаа даалгабариие дүүргэхэбди гэжэ этигэл дүүрэн ябаһан юм. Тиигээд тэдэнэр даалгабаряа дүүргээ, научна шэнжэлэлгын, техническэ туршалгын орёо оньһон, олон янзын программа амжалтатайгаар бэелүүлээ. Тэдэнэй хэһэн ажаглалтанууд эрдэм ухаанда, замбуулинай ерээдүйдэ, хүн түрэлтэндэ сэгнэшэгүй үнэтэй.

Айхабтар бэрхэшээлтэй зорилгонуудые шиидхэхэ болоһон Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков, Виктор Иванович Пацаев гэгшэд замбуулинда шэнэ зам гаргажа, хүндэ бии байгаа эгээл үнэтэй зүйл болохо ами наһаяа эрдэм ухаанай, хүн түрэлтэнэй туһын түлөө үгэбэ. Наһанайнгаа һүүлшын секунда болотор тэдэнэр кораблиие жолоодохо пультнуудһаа холодоогүй. Баатарнуудтал адляар дайшалхы пост дээрээ амяа алдаа.

Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков, Виктор Иванович Пацаев гэгшэд инженернэ ехэ эрдэм мэдэсэтэй, оюун түгэлдэр шэнжэлэгшэд байһан юм. Замбуулин руу эрэлхэг зоригтойгоор түрүүшын зам гаргагшад байхатаяа хамта эрдэмтэдтэл хурса мэргэн ухаатай, хүдэлмэришэд мэтэ уран гартай байһан юм.

Тэдэнэр коммунистнууд, Ленинэй агуухэ партиин хүбүүд байгаа. Тэдэнэй намтар бүхэн тэдэнние хүмүүжүүлһэн Коммунис партида тон үнэн сэхэ хүнүүдэй намтар мүн.

Олон миллион сасуутандаал адли тэдэнэр булта өөрынгөө социалис Эхэ орондоо, арад зондоо энхэргэн халуунаар дурладаг байһан юм. Тэдэнэр хатуу зоригтой, айхабтар ажалша, заяг заршам һайтай, даруу зохид, эгээлэй зантай байһан юм. Тэдэнэр эрхим һайн, үнэн сэхэ нүхэд, толотомо бэлигтэй, сэхэ зантай, хододоо хүхюу дорюун ябадаг хүнүүд бэлэй.

Манай партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Советскэ правительство бүхы совет арадтай хамта, хилын саана байдаг манай ханинартай хамта Эхэ оронойнгоо иимэ хүндэ гасалан гашуудалда ороһон тушаа гүнзэгы ехээр шаналжа, манай алдарта баатар космонавтнуудай түрэлхидтэ, дүтынь хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй шаналал мэдүүлнэ.

Тэрэшэлэн бүхы совет хүнүүдтэ, партийна болон ниитын организацинуудта, эрдэмтэд болон соёлой ажал ябуулагшадта, аха дүү социалис ороной ажалшадта, гүрэнүүд болон правительствын толгойлогшонорто, гадаадын оронуудай эрхэтэдтэ, эдэ үдэрнүүдтэ бидэнтэй хамта шаналан гашуудажа байгаа бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнэй талархал мэдүүлнэбди.

Замбуулинай захагүй дайдые шэнжэлхэ шэнэ тунга зам бэрхэтэй хэсүүшье һаа, баатарлиг һайхан юм. Замбуулинда юун байдаг юм ааб гэжэ һонирхохын тэдыдэл шэнжэлэгшэд замбуулин тээшэ тэгүүлнэ бэшэ, харин замби түбиин шэнэ шэнэ нюусые хүнэй аша туһада зорюулхын тулада тиишэ ниидэнэ бшуу. Бидэнэр энэ бэрхэтэй хэсүүшье һаа, шухала хэрэгтэй хүдэлмэриие саашадаашье үргэлжэлүүлхэбди.

Үгынгөө түгэсхэлдэ нүхэр А. П. Кириленко иигэжэ хэлэбэ.

Бидэнэр манай Эхэ ороной эрэлхэг зоригто хүбүүд, агуухэ ленинскэ партиин коммунистнуудай мүнхэ дурасхаалда ёһолон һүгэдэжэ байнабди. Тэдэнэй баатаршалгань эрэлхэг зоригой, социалис эсэгэ орондо шэн габьяатайгаар алба хэһэнэй толотомо жэшээ болохо. Тэдэнэй һайхан ажабайдалынь—мүнөөнэйшье, ерээдүйншье үетэндэ зориг бадаруулагша жэшээ болохо.

Баатар космонавтнуудта—мүнхын алдар соло, мүнхын дурасхаал!

Һүүлээрнь СССР-эй Наукануудай Академиин президент М. В. Келдыш үгэ хэлэбэ. Замбуулиниие эрэлхэг зоригтойгоор шэнжэлэгшэд—Георгий Тимофеевич Добровольский, Владислав Николаевич Волков болон Виктор Иванович Пацаевай хэһэн ниидэлгэнь замбуулинай дайдые эзэмшэлгэдэ шэнэ шата боложо, эрдэм ухаанай, арадай ажахын шухалын шухала зорилгонуудые шиидхэлгэдэ үргэн ехэ арга боломжо олгожо, Газарые тойрон удаан саг соо ниидэдэг, жолоодогдодог станцинуудые ашаглалгада шэнэ шата боложо үгэбэ гээд тэрэ онсолон тэмдэглэбэ.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ эгээл удаан саг соо үргэлжэлһэн гурбан совет космонавтнуудай ниидэлгэнь айхабтар ехэ удха шанартай. Ниидэлгын үедэ «Салют» гэжэ дэлхэйе тойрон дабшадаг станциин бүхы түхеэрэлгэнүүд туршан шалгагдаа. Энэ түрүүшын жолоодогдодог станциие бүтээхэдэ хэрэглэгдэһэн ёһо журамууд гүйсэд баталагдаа. Космонавтнуудай хэһэн туршалганууд метеорологидо, геологидо, географида шэнэ зам нээжэ, агаарые, океаниие, ургамалые, газарай баялигые шэнжэлэлгэдэ шэнэ арга боломжо олгожо, эрдэм ухаан болон практикые айхабтар шухала шэнэ баримтануудаар баяжуулха юм. Газарые тойрон дабшадаг станцинууд дээрэһээ Газарые шэнжэлхэ гээшэ байгаалиин баялигые ашаглаха ябадалда үргэн ехэ арга боломжо олгоно. Мүн агаарай газаа тээ хэжэ боломоор астрономическа туршалганууд жолоодогдодог «Салют» станци дээрэ хэгдээ. Тэдэ замбуулинай эгээл гол нюусануудые тайлбарилха хэрэгтэ шэглүүлэгдэнхэй. Мүн гүнзэгы медико-биологическа шэнжэлгэнүүд космонавтикые хүгжөөлгэдэ асари ехэ удха шанартай байха юм.

Тэдэнэр «Союз» гэжэ онгосоор Газартаа бусажа ябаһан юм. Иимэ онгосонууд замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ олон дахин амжалтатайгаар хэрэглэгдэһэн байгаа. Гэбэшье хүлеэгдээгүй ушар иимэ гашуудалта эсэстэ хүргэбэ бшуу. Эрэлхэг зоригто баатарнуудай үхэл — манай бүхы арад зоной, хүн түрэлтэнэй хүгжэлтые хүндэлдэг дэлхэйн бүхы хүн зоной уй гашуудал мүн.

Эдэ баатарнууд тухай гэрэлтэ дурасхаал, тэдэнэй жэшээлэшэгүй баатаршалга тухай дурасхаал замбуулинай дайдые эзэмшэлгын түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ.

СССР-эй летчик-космонавт, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой В. А. Шаталов үгэ хэлэнэ.

Дайшалхы нүхэдөө, үнэн сэхэ ханинараа — Георгий Тимофеевич Добровольскиие, Владислав Николаевич Волковые, Виктор Иванович Пацаевые һүүлшын замда үдэшэжэ байхадаа, бидэнэр, космонавтнуудта, сэдьхэлэйнгээ хүндэ хүшэр уй гашуудалые гаргажа хэлэхэнь илангаяа бэрхэтэй байна.

Ехэ юумэ мэдэхэ, дуратай ажалдаа сэдьхэлэйнгээ хамаг сог абьяасые дууһыень зорюулха, табиһан зорилгоёо нэтэрүү шангаар дүүргэхэ гээшэ коммунистнууд Георгий Добровольскиин, Владислав Волковой, Виктор Пацаевай онсо шэнжэнь байһан юм.

Ниидэлгэдэ бэлдэжэ байхадаа, тэдэнэр замбуулинай шэнэ техникые айхабтар анхаралтайгаар үзэжэ, научна шэнжэлэлгэ болон туршалгануудай программые угаа нэтэрүүгээр шудалаа һэн. Баатар космонавтнуудай жэшээлэшэгүй ниидэлгын ашаар «Салют» гэжэ жолоодогдодог научна станциие байгуулха орёо хэсүү инженерно-техническэ зорилго анха түрүүшынхеэ шиидхэгдээ. Энэ станциин экипаж газарые тойрон дабшаха замда «Союз-11» гэжэ замбуулинай транспортна онгосоор абаашагдаа һэн.

Онгосын командир подполковник Георгий Тимофеевич Добровольский, бортинженер Владислав Николаевич Волков болон туршагша инженер Виктор Иванович Пацаев гэгшэд дэлхэй дээрэ эгээ түрүүшынхеэ гурбан неделиһээ үлүү замбуулинай ниидэлгэдэ ябаа.

Замбуулинай гурбан баатарнуудай ами наһаниинь саг бусаар, оюун хүсэнэйнь түлэг дундаа бадаран байха үедэ таһалдаба. Тэдэнэй баатаршалгань эсэгэ орондоо хизааргүй үнэн сэхээр алба хэһэнэй жэшээ бидэ бүгэдэндэ боложо үгэнэ.

Манай дайшалхы нүхэд, танда мүнхэ дурасхаал!

Шаналалай митинг дээрэ мүн «Красный пролетарий» заводой токарь А. Я. Рыбаков, КПСС-эй МГК-гай секретарь Борисов гэгшэд үгэ хэлээ. Шаналалай митинг дүүрээд, Советскэ Союзай Коммунис партиин болон Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, правительственна комиссиин гэшүүд, СССР-эй летчик-космонавтнууд Кремлиин хананууд тээшэ шэглэбэ.

Артиллериин салют зэдэлэн нэернэ. Урнанууд тусхай нүхэндэ табигдажа, дурасхаалай хабтагайнуудаар бүглэгдэбэ.

Улаан талмай дээгүүр Советскэ Союзай гүрэнэй гимн зэдэлнэ.

Баатарнуудай нэрэнь арад зоноймнай зүрхэ сэдьхэлдэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэ. Тэдэнэй баатаршалгань мүхэшэгүй. Тэдэнэй ажабайдалынь коммунизмын аша туһын түлөө шэнэ хэрэгүүдые бүтээхые совет хүнүүдые хододоо зориг- жуулжа байха.

(ТАСС).

МОСКВА. Совет Армиин түбэй байшангай Улаан тугта зал. Герой космонавтнууд Г. Т. Добровольский, В. Н. Волков, В. И. Пацаев гэгшэдэй дурасхаалые хүндэлжэ Коммунис партиин, Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд эндэ ерэһэн байна. Зураг дээрэ: хүндэлэлэй харуулда. ТАСС. Энэ зураг фототелеграфаар абтаба.

Л. И. БРЕЖНЕВ М. РИАДТАЙ УУЛЗАБА

Байгша оной майн 27-до Каирта гар табигдаһан. СССР ОАР хоёрой хоорондын хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай договор эсэслэн баталһан грамотануудые андалдан абалсахын тула, Советскэ правительствын айлшан боложо, Москва ерэһэн ОАР-ай премьер-министрэй орлогшо ба гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Риад гэгшэтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев июлиин 2-то уулзаһан байна.

Л. И. Брежнев, М. Риад хани ёһоной, үнэн сэхэ оршон байдалда хөөрэлдэхэдөө, Совет орон Египет хоёрой хоорондын харилсаанай асуудалнуудые, тэрэшэлэн уласхоорондын мүнөөнэй байдалда хабаатай зарим асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ЗОРИЛГОНУУД— МҮН ЛЭ ЛИТЕРАТОРНУУДАЙ ЗОРИЛГО БОЛОНО

СССР-эй уран зохёолшодой V съезд хүдэлмэреэ дүүргээ

Совет литературын саашанхи хүгжэлтын замууд тухай, тэрэнэй шиидхэхэ асуудалнууд ба зорилгонууд тухай тодорхой, шухала хөөрэлдөөн Кремлиин Ехэ ордон соо дүрбэн үдэрэй туршада болоһон байна. КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүд совет уран зохёолшодой ажал ябуулгын программа, эдэнэй зохёол бүтээлдээ амжалтануудые туйлаха үндэһэ һуурин болоно. Олон үндэһэ яһатанай совет литературын мастернууд коммунизм байгуулха асари ехэ программа бэелүүлжэ байгаа манай арадай баатар габьяата ажалда зорюулагдаһан шэнэ зохёолнуудые бүтээхэ хүсэл эрмэлзэлээр нэбтэрэнхэй. Эдэ зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ гэжэ этигэжэ байһанаа съездэдэ хабаадагшад элирхэйлэн мэдүүлбэ. Энэнэй эшэ нүхэсэлынь—манай литературын ленинскэ ёһоной партийна шэнжэ шанар, арадай шэнжэ шанар, дайшалхы эрмэлзэл болоно.

Июлиин 2-ойнгоо түгэсхэлэй заседани дээрэ СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениие 225 хүнһөө бүридүүлэн, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Түбэй шалгалтын комиссиие 81 хүнһөө бүридүүлэн һунгаа.

Съезд СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной уставта зарим хэдэн хубилалтануудые оруулан баталба. Венгриин Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ **Йожеф Дарваш,** Румыниин Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшэ **Захария Станку,** Азиин ба Африкын оронуудай Уран зохёолшодой ассоциациин генеральна секретарь **Юсеф эс — Сибан** (ОАР), **Джозеф Норт** (США), Чехословакиин Уран зохёолшодой холбооной бэлэдхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ **Йозеф Кайнар, Гане Тодоровский** (Югослави), **Дзюмпэй Гомикава** (Япон), Болгариин Уран зохёолшодой холбооной түрүүлэгшэ **Георгий Джагаров** гэгшэд делегадуудай зүгһөө халуунаар угтагдан, съездые амаршалаа.

Тоосоото үе соо СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин хэһэн хүдэлмэриие хангалтатайда тоолохо гэһэн дурадхал ороо гэжэ түрүүлэгшэ Г. М. Марков мэдээсэбэ. Съездын делегадууд энэ дурадхалые абаха гэжэ нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгөө.

«СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин тоосоото элидхэл тушаа СССР-эй уран зохёолшодой V съездын резолюци» бүгэдын дуугаар баталагдаа.

«Индохитадтахи дайе зогсоохо» гэһэн мэдүүлгые делегадууд нэгэн һаналтайгаар баталан абаба.

«Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, зүб зүйтэй эб найрамдал хангахын түлөө!» гэһэн мэдүүлгэ съезд дээрэ бүгэдын дуугаар баталагдаа.

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ эльгээхэ СССР-эй уран зохёолшодой V съездын бэшэг батаһан абаха гэһэн Г. М. Марковай дурадхалые съездэдэ хабаадагшад удаан, шанга альга ташалгаар угтаба.

Партиин политическэ хараа шугамые, тэрэнэй асари ехэ эмхидхэлэй ажал ябуулгые совет уран зохёолшод нэгэ һаналтайгаар бүрин дэмжэнэ гэжэ бэшэг доторнь хэлэгдэнэ.

Съездын делегадууд болон айлшад хүл дээрээ бодобо, нэрьемэ шанга альга ташалган дахин дахинаа зэдэлнэ. Амаршалгын бэшэг бүгэдын дуугаар баталагдаа.

Тиин СССР-эй уран зохёолшодой V съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

(ТАСС).

СССР-эй УРАН ЗОХЁОЛШОДОЙ ХОЛБООНОЙ ПРАВЛЕНИИН ПЛЕНУМ

Уран зохёолшодой V съездээр һунгагдаһан, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин пленум июлиин 2-то болоо.

Пленум эмхидхэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин түрүүлэгшээр **К. А. Федин,** правлениин нэгэдэхи секретаряар — **Г. М. Марков** һунгагдаа.

Пленум СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной правлениин секретариадые иимэ нүхэдһөө бүридүүлэн һунгаба: **Г. Г. Абашидзе, А. Т. Алимжанов, Т. Аскаров, Н. П. Бажан, С. А. Баруздин, А. П. Беляускас, В. Э. Бээкман, Ю. В. Бондарев, П. П. Боцу, П. У. Бровка, Ю. Н. Верченко, А. Т. Гончар, Н. М. Грибачев, М. А. Ибрагимов, Б. Н. Кампов-Полевой, А. П. Кешоков, В. М. Кожевников, В. П. Козаченко, А. Е. Корнейчук, Л. М. Леонов, М. К. Луконин, С. В. Михалков, Г. М. Мусрепов, С. С. Наровчатов, Л. Н. Новиченко, К. Нугманов (Яшен), Нури Заки, В. М. Озеров, Р. И. Рождественский. А. Д. Салынский, С. В. Сартаков, К. М. Симонов, Е. И. Скурко (Максим Танк), Ю. К. Смолич, А. А. Сурков, А. Т. Твардовский, Н. С. Тихонов, Э. С. Топчян, М. Турсун-Заде, Н. Т. Федоренко, А. Б. Чаковский, О. Н. Шестинский, М. А. Шолохов, Р. М. Эсенов, А. И. Янсонс.**

Пленум СССР-эй Литературна фондын правлениин түрүүлэгшээр **А. П. Кешоковые** баталба.

СССР-эй СП-гэй ТҮБЭЙ ШАЛГАЛТЫН КОМИССИИН ЗАСЕДАНИ

Уран зохёолшодой V съездээр һунгагдаһан, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Түбэй шалгалтын комиссиин заседани боложо, тэрэнэй түрүүлэгшээр **А. Н. Васильевые** һунгаа.

(ТАСС).

ЕРЭЭДҮЙН БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Танил бэшэ шэнэ дайда — замбуулиние мэдэлдээ оруулха, шэнжэлэн ашаглаха хэрэг баатаршалга гаргангүйгөөр бэелүүлэгдэжэ шадагдахагүй. Одо мүшэтэ огторгойе шэнжэлэн, эрхэ мэдэлдээ оруулха зам гансал амжалтаар алдаршанхай байдаггүй гэжэ мүн лэ мэдэнэбди. Энэ хадаа айхабтар ехэ хүсэлэлгэ, эрдэм мэргэжэл, эрэлхэг зориг ба дура хүсэл гаргаха эрилтэ табидаг хэрэг болоно.

Манай орондо тон хүндэ гээгдэл тохёолдобо. Коммунис партиин, совет арадай үнэн хүбүүд Дэлхэйе тойрожо жолоодогдон ниидэхэ «Салют» станцяар Эхэ оронойнгоо даалгабари дүүргээд, Газар дэлхэйдээ бусаха зуураа усалтан наһа бараа. Энэнь замбуулинай дайдые шэнжэлэн мэдэлдээ оруулха бэрхэтэй аад, арюун һайхан хэрэгые Эхэ оронноймнай найдаһан бүхы хүнүүдтэ тон өхэ гашуудал ушаруулаа, тэдэнэй түрэлхид ба хани нүхэдтэнь, манай бүхы арад зондо, дэлхэйн хамаг зондо ехэ шаналал гашуудал тохёолдуулаа.

Георгий Добровольский, Владислав Волков, Виктор Пацаев тон хүндэтэй ба харюусалгатай даалгабари үнэн сэхээр дүүргэжэ ябатараа ами наһаяа алдаһан байна. Бэлиг түгэс, эрэлхэг зоригто нүхэдһөө хахасабабди. Энэ ушар бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ шаналал гашуудал үүсхэхэһээ гадна, мүн замбуулинай замаар дабшажа, Эхэ орондоо тон шухала юумэ хэһэниинь омогорхол түрүүлнэ. Хүн түрэлтэндэ зорюулһан шухала хэрэгыень үргэлжэлүүлхээр зоригжонхойбди.

«Союз-11» онгосодо һуужа, замбуулин худар дүүлиһэн манай ханинар энэ ниидэлгэдээ түгэс бэлдэһэн юм. Газар дээрэ туршалга хэхэдээ, теоретическэ хэшээл гарахадаа, үргэн ехэ программын пункт бүхэниие ямар оролдосотой, нэтэрүүгээр дүүргэжэ байхыень хараа һэмди. Дэлхэй дээрэхи ажал хэрэгтэ ниидэлгынгээ час бүхэнэй эгээн ехэ аша туһа хүргэхынь тула, Совет космонавтикын ерээдүйн үргэн ехэ ябуулгануудай найдамтай үндэһэ һуури табихын тула эдэнэй эрдэм бэлиг, дүй дүршэл дура зориг зорюулагданхай байгаа.

Дэлхэйе тойрон дабшагша «Салют» станциин экипаж замбуулин соогуур хамагһаа удаан ниидэжэ, замбуулинай шэнэ бүлэг түхеэрэлгые амжалтатайгаар туршаһан, тэдэнэй бүридэл, агрегадууд, оньһон түхеэрэлгэнүүд ба шэнжэлгын аппаратурые наринаар шалгаһан байна. Дэлхэйе тойрон дабшагша станцинуудай али тухай ехэ арга боломжотой байһыень хүн түрэлтэнэй үмэнэ хэзээ хэзээнэйхиһээ эли тодоор харуулаа.

Космонавтнууд ниидэлгынгээ программа тоти мэргэнээр дүүргэһэн байна. «Салют» станци замби түбиеэ оло дахин тойрон ниидэ, тэрэнэй экипаж Дэлхэй худараа шэнэ, шэнэ мэдээнүүдые дамжуулаа, тэдэнь улам саашаа дабшаха, замбуулиниие шэнжэлгэеэ бүри үргэдхэхэ арга бидэндэ олгоо.

Манай тон дүтын гурбан ханинар сагһаа урид, гэнтэ наһа барашаба. Тиигээ гэжэ этигэхэнь бэрхэтэй, өөһэдынгөө дунда эдэ нүхэдөө хэзээшье харахаяа болибобди гэжэ, эдэнэр замбуулин худар дэгдэн дабшахаяа болёо гэжэ һанахань бэрхэтэй байна.

Эдэнэр абари зангаараа, сог залиин талаар ондоонууд байһан юм. Гэбэшье эдээндэ адли юумэн олон байгаа. Энэнь түбхын түрүүндэ Эхэ орондоо заха хизааргүй дурлалга, ехэ зориг, шэн бата зан, шадабари мэргэжэлээ саг үргэлжэ нарижуулха эрмэлзэл, замбуулинда үнэн байдаг ябадал болоно.

Эдэнэр тус баридөө нэгэ ниитэ хэрэгэй аша туһада бидэнтэй хамта алба хэһэн нүхэд, ёһотой хүнүүд байһан туладаа, манда үнэтэй, дүтэ һанагдана. Тиимэл ушарһаа манай хамтын түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тус бүридөө хоёр дабхар харюусалгатай болоһоноо мэдэрэнхэй байнабди. Өөһэдынгөө түлөө, тэдэнэйнгээ түлөө.

Космонавтнуудые һуулгаад, дэлхэйе тойрон ниидэхэ станци бүтээхэ гээшэ космонавтикын тон шухала зорилгонуудай нэгэн, манай замбуулинай техникын хүгжэлтэдэхи зайлашагүй шатань болоно. Хүниие һуулган ниидэхэ замбуулинай станцинууд замбуулиние шэнжэлгын хэрэгые шэнэ, бүри дээдэ шатада гаргаха. Юрий Гагаринай эхи табиһан эстафетые эрхим һайнаар үргэлжэлүүлхэ тухайда мүнөөдэр, бүгэдэндэ тохёолдоһон энэ шаналал гашуудалай үдэр бодонобди.

Бидэнэй олонхимнай дайнай үедэ үхибүүд лэ байһан юм. Дайнай үедэ туг баригшын унабал, улаан тугаа нүгөөдэ нүхэрынь заабол халан абадаг юм гэжэ ветерануудай дурдалгануудһаа мэдэхэ болонхойбди. Эсэгэнэрэймнай гурим заншал арюун нангин. Замбуулин худар добтолго хэхыемнай амгалан сагта бидэндэ даалгаа. Бидэнэй зам орёо, бэрхэтэй гэжэ мэдэнэбди, тиигэбэшье шэлэһэн хэрэгэйнгээ үнэн зүбтэ хэзээшье маргаагүйбди, тон орёо, ямаршье ниидэлгэ хэхээр хододоо бэлэн байнабди. Тохёолдоһон ушар замбуулинай техникэ саашадань хүгжөөхэ, улам нарижуулан һайжаруулха ябадалые, замбуулин худар нэбтэрэн орохо гэһэн хүнэй эрмэлзэлые, замбуулинай нюусыень таажа абаха эрмэлзэлые һаатуулжа шадахагүй гээд батаар этигэнхэй байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэбди.

Бидэнэй тус бүримнай — замбуулин худар ниидэжэ үзэгшэдшье, мүн орьёл үндэр огторгой тээшэ түрүүшынхеэ ниидэхэ хүнүүдшье — замбуулинай талаар манай социалис Эхэ ороной туйлаһан залиршагүй алдар солые бүри ехээр батадхахын, бүри һүр жабхалантай болгохын тула шухала бүхы юумэ хэхэ гэжэ партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын, манай арад зоной найдахадань болохо.

Захагүй замбуулинай одо мүшэтэ дайда худар шэнэ ниидэлгэнүүд хэгдэхэл байха! Ниидэлгэ хэхээр бэлэн байнабди.

Шаталов В. А., Елисеев А. С., Николаев А. Г., Береговой Г. Т., Николаева-Терешкова В. В., Леонов А. А., Титов Г. С., Попович П. Р., Быковский В. Ф., Феоктистов К. П., Егоров Б. Б., Волынов Б. В., Хрунов Е. В., Горбатко В. В., Кубасов В. Н., Филипченко А. В., Севастьянов В. И., Шонин Г. С., Рукавишников Н. Н.

Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй арминуудай штабуудай һуралсал

Нэгэдэмэл командованиин түсэбэй ёһоор, Чехословакиин Социалис Республикын ба Германиин Демократическа Республикын газар дээрэ Варшавска договорто хабаададаг гүрэнүүдэй хуурай газарай сэрэгүүдэй, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй, агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй оперативна штабуудай һуралсал 1971 оной июниин 24-һөө июлиин 2 хүрэтэр үнгэргэгдөө.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй наймадахи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси нээлгэ тухай

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси 1971 оной июлиин 6-да, үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэ.

Сессидэ ерэһэн Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшан соо июлиин 5-да үглөөнэй 9 часһаа үдэшын 7 час хүрэтэр 409 ба 410-дахи таһагууд соо бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 37-40, 47-22, 42-61.

КОМПЛЕКСНО ТҮСЭБ ЗОХЁОЛГЫН ЗОРИЛГОНУУД ТУХАЙ

Территориальна түсэб зохёолгын, нютаг нютагай (регионой) экономико хүгжөөлгын гол шухала асуудал зүбшэн хэлсэһэн эрдэмтэдэй ехэ зүблөөн дээрэ олон элидхэл зүбшэн хэлсэгдээ. Республикын Госпланай түрүүлэгшэ И. А. Хазагаев энэ зүблөөн дээрэ элидхэл хээ. Тэрэнь хураангыгаар доро толилогдоно.

КПСС-эй XXIV съезд территориальна комплексно түсэб зохёолгые арадай ажахын түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулха нэгэ гол зүйл болоно гэжэ элирүүлэн харуулаа. Үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые нютаг, район бүхэндэ эмхидхэн хүгжөөхэ талаар бии байгаа дүй дүршэлдэ үндэһэлэн, территориальна түсэб зохёолгые нарижуулха, тэрэниие арадай ажахын һалбари хүгжөөлгын түсэбтэй тааруулан табиха арга олгоно гээшэ.

Байгал шадарай байгаалиин баялигуудай, тэдэнэй шанарай, мүн ашаглан хэрэглэхэ технико-экономическа талаараашье индустриальна хүгжэлтын бата бэхи үндэһэ һуурипь территориально-үйлэдбэриин томо комплекс боложо шадаха юм. Шиидхэхэ асуудал юуб гэхэдэ, энэ комплексын хүгжэхэ тусхай шэглэл тодорхойлго болоно. Байгал шадархи газар нютагые (Забайкали) экономическа бэсэ даанхай район болгоо һаа таарамжатай гэжэ һанагдана. Тиигээ һаа районииe холын хараатайгаар хүгжөөхэ, бүхы талаараа һайнаар шэнжэлэгдэһэн, тодорхойлогдоһон программа зохёохо арга олдохо һэн.

Буряадай АССР энэ газар дайдын хахадые эзэлнэ. Тиимэһээ манай республикада хабаатай зарим асуудалнууд тушаа тогтон хэлэхээр.

Территориальна комплексно түсэб зохёоходоо, республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөхэ 2-дохи нютагай (регинальна) зүблөөнэй баталан абаһан дурадхал, зүбшэлнүүдые үндэһэ болгообди. Тэдэнэй ёһоор манай республикада бэдэрэн олдоһон, шэнжэлэгдэһэн, мүн ойрын сагта шэнжэлэн тодорхойлогдохо промышленна ашагта малтамалнуудые түргэнөөр ашаглаха, союзна удха шанартай һалбариин горнорудна промышленность хүгжөөхэ, һалбаринууд хоорондын тааруу байдал нарижуулан һайжаруулха, түүхэй эд хэрэгсэл хэрэглэн, продукци гаргадаг болохо, хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тиигэжэ эдеэ хоолой бааза байгуулха, мүн энэ табан жэлэй үедэ байгуулагдаха ёһотой промышленна узелнуудые эдеэ хоолоор хангаха зорилго табигдаа һэн.

Юһэдэхи табан жэлэй үедэ республикымнай промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 1,5 дахин дээшэлхээр хараалагдана. Энэнь ороной промышленностиин хүгжэлтын дунда зэргын хэмжээнһээ һураггүй ехэ. Промышленна хэдэн томо предприяти, тусхайлбал, Сэлэнгын ЦКК, хүүргэнүүдэй металл зүйлнүүдэй завод, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй түрүүшын блок болон бусад шухала объектнүүд ашаглалгада тушаагдаха.

Тиихэтэй хамта, ашагта малтамалнуудые хэрэглэхэ шэнэ предприятинууд бодхоогдожо эхилхэ юм. Озерның шанаржуулгын комбинат, минеральна утэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ Забайкалиин горнохимическа комбинат, Черемшанска шанаржуулгын комбинат, Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхай, ондоо зарим предприяти баригдажа эхилхэнь.

Энэ асуудалнуудые шиидхэхэ, ойрын жэлнүүдтэ, мүн холын сагта һалбаринуудые хүгжөөхэ түсэб, мүн территориальна түсэб дотор эдэ бүгэдые хараалха шухала.

Шэнэ табан жэлэй үедэ промышленность болон хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула түлишын-энергетическэ баазые үргэдхэхэ эрилтэ табигдана.

1971—1975 онуудта һалбаринуудые хүгжөөхэ түсэбые республикын территориальна комплексно хүгжэлтэтэй сасуулан хараад үзэхэдэ, шиидхэгдэхэ ёһотой олон асуудалай бии байһаниинь элирнэ. Жэшээлхэдэ, энергетикэ абаад үзэе. Республикын арадай ажахын хэрэглэмжэ хангахын тула 1945 ондо 2690 шахуу миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ хэрэгтэй болоно. Баригдажа байгаа Галуута-Нуурай ГРЭС энэ хэрэглэмжэ хангажа шадахагүй юм. Республикын нютагуудые комплексноор хүгжөөхын тула электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүдые олоор бариха шухала. 220—110 вольтын хүсэтэй элшэ дамжуулха олон километрэй лини барихаар хараалагдабашье, хэрэгтэй зэргын мүнгэн зөөри һомологдоногүй.

Галуута-Нуурай ГРЭС-эй ашаглалгада оруулагдахада, шулуу нүүрһэн ехээр хэрэглэгдэхэ юм. Тэрэнэй хоёр блок 1,5 миллион тонно галдаха. Теэд шулуу нүүрһэнэй промышленность хүгжөөхэ түсэб дотор энэ хэрэглэмжэ хараада абтаагүй байна. Галуута-Нуурай шахтоуправлениdэ шулуу нүүрһэ малталга оройдоо 50 мянган тонноор ехэдхэгдэхээр хараалагдаа. Тиимэһээ Холбоолжоной уурхайн барилгые түргэдхэхэтэй хамта, Түгнын уурхай ашаглалгада оруулха бэлэдхэл хэхэ шухала болоо.

Һалбари хүгжөөлгын, һалбаринууд хоорондын, мүн территориальна түсэб зохёолгын хоорондо ехэ илгаанай, тааруу бэшэ байдалай гарадагые дээрэ дурсагдаһан баримтанууд элирүүлнэ. Арадай ажахые интенсификацилха, байгаалиин баялигуудые аша туһатайгаар хэрэглэхэ зорилгоор хэдэн шухала асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй гээшэ.

Сэлэнгын ЦКК-гай ашаглалгада тушаагдахада, бэлэдхэгдэһэн модо хаядаһагүйгөөр хэрэглэжэ, целлюлоз, картон үйлэдбэрилхэ арга олдохо. Промышленностиин ондоо һалбаринуудай хүгжэлтые иимээр хараалаа һаа ехэ таарамжатай байха һэн. Энэ табан жэлэй хугасаада Озерно горно-шанаржуулгын комбинат баригдажа эхилхэ. Үйлэдбэриин хаядаһан болохо зүйлые болбосоруулжа, Зүүн-Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хэрэглэмжые сернэ кислотагаар хангажа болохо. Мүн туулга, цинк илган гаргаха металлургическа завод бариха арга бии. Тайлбарилан хэлэхэдэ, Озерның хэбтэшэ ашагтайгаар хэрэглэхэ гээ һаа, цинк, туулга, минеральна утэгжүүлгэ үйлэдбэрилхэ томо промышленна территориальна комплекс байгуулжа болохо байна.

Жэлдээ 15 мянган тонно нооһо сэбэрлэн угаадаг Улаан-Үдын фабрика проектээр хараалагдаһан хүсэ шадалдаа энэ жэл хүргэгдэхэ юм. Мүнөөшье Зүүн-Сибирь, Алас-Дурнада хайшалагдаһан нооһон эндэ тушаан абтана. Харин угаагдаһан нооһоной 85 процентиь ондоо тээшэ эльгээгдэдэг. Гүрэнэй аша туһын талаар бодомжолходо, энэ тааруугүй, үлүү гаргашатай гээшэ. Нооһо эндэ хэрэглэхын тула жэлдээ 8,5 миллион хэһэг трикотаж нэхэн гаргаха фабрика бариха, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикые шэнэдхэн үргэдхэхэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй. Мүн нооһо зэрэхэ фабрика баряа һаа таарамжатай гэжэ һанагдана.

Ехэ хүсэ шадалтай барилгын баазагүйгөөр республикые комплексноор хүгжөөжэ болохогүй гээшэ. Һалбари хүгжөөхэ түсэбүүд энэ талаар республикын хэрэглэмжэ тодорхойлжо шадахагүй юм. Иигэжэ хэлээшые тайлбарилжа болохо. Юһэдэхи табан жэлэй хугасаада Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ үнгэрһэн табан жэлэйхиһээ 1,8 дахин ехэ капитальна һомололго үгтэхөөр хараалагдана. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, гэр байра, культурно-ажаһуудалай барилга эрхилэлгэдэ ехэ мүнгэн зөөри зорюулагдаха. Тиимэһээ барилгын индустри хүгжөөхэ эрилтэ табигдана. Харин энэ асуудал ёһотой һайнаар шиидхэгдэнэгүй. Ехэ хүсэ шадалтай барилгын бааза байгуулаагүй һаа, капитальна һомололго хэрэглэжэ шадахагүй байнабди.

Озерно полиметаллическа комбинат бодхохо СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын барилгын управлени эмхидхээ һаа таарамжатай гэжэ бодомжологдоно. Барилгын индустри, барилгын промышленна материалнуудай үйлэдбэри хүгжөөхэ түсэб дахинаа хаража үзэхөөр. Барилгые индустриальна аргаар эрхилхын тула хабсаргамал томо блогуудые үйлэдбэрилхэ комбинат, заводуудые үргэдхэхэ шухала.

Республикые комплексноор хүгжөөхэ ехэ удха шанартай асуудалнуудай нэгэн—хүдөө ажахы болоно. Ниитэ ажалай талаар областьнууд хоорондын хубаарилгада манай республика мяха, нооһо үгэхэ юм. Энэ табан жэлдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 32,6 процентээр ехэдхэгдэхэ болоно. Ороһо таряа, мяха, һү, нооһо ехээр абадаг болохын тула районууд ямар нэгэ продукци үйлэдбэрилгөөр, тусхай шэглэлтэйгээр хүгжөөгдэхэ. Улаан-Үдэдэ ажаһуугшадые һүөөр, хартаабхаар, овощоор хангаха город шадархи ажахынууд байгуулагдаха юм.

Мяхалиг үүлтэрэй мал ажал үсхэбэрилхэ шэнэ һалбари байгуулагдаха, мал ажал промышленна аргаар үсхэбэрилэгдэхэ.

Озёрның промышленна узелай, Ярууна-Баунтын промышленна районой ажалшадые эдеэ хоолоор хангаха гээшэ хүдөө ажахын хүгжэлтын нэгэ гол зорилго гэжэ тоологдоно. Эндэ үсхэбэрилэгдэһэн мал үүсэлхэ, сагаан эдеэ буйлуулха зорилгоор Яруунын аймагта мяханай комбинат бариха асуудал шиидхэгдэхээр байна.

Хүдэлмэришэдэй саг үргэлжын кадрнуудые байгуулха, арад зоной байдал һайжаруулха зорилготой холбоотой үшөө хэдэн асуудал шиидхэгдэхээр болоо.

Территориальна түсэб зохёолгын, нютаг нютагай экономико хүгжөөлгын шухала асуудалнуудые эрдэмтэдэй энэ зүблөөн зүбшэн хэлсээ. Республикын эрилтэ, һанамжа дээрэ хэлэгдэбэ гээшэ.

И. ХАЗАГАЕВ,
республикын Госпланай түрүүлэгшэ.

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хонишон Егнин Цы... вич Бадмаев хони үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ үгэлгые д... лүүлхэ талаар дүй дүршэлтэй болоһон республикын эрхим хониш... нэгэн юм. Тэрэ хадаа үнгэрһэн табан жэлдэ үрэ ехэт... ажаллаһанайнгаа түлөө правительствын дээдэ хайра—Ленинэй ... дендо хүртэһэн байна.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэл—байгша ондо нүхэр Ба... 542 хони түрүүлжэ, 654 хурьга абаад, һайнаар түлжүүлжэ ... хай. Энэ жэлдэ хонин бүриһөө 6 килограммһаа доошо бэшэ ... хайшалха зорилго энэ хонишон урдаа табинхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. Ц. Бадмаев.

Д. БАЛДАНОВАЙ фо...

ХАНЫН ГАЗЕТЭ

Ханын газетэ. Улаан-Үдын аэропортын партийна организаци ханынгаа газетэ хүтэлбэрилхэ талаар нилээд дүй дүршэлтэй болонхой. Һара бүхэндэ эндэхи самолётно, вертолётно бүлэгүүдтэ, хангалгын элдэб һалбари болон подразделенинүүдтэ хэдэн арбаад гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй, удхаараашье гүнзэгы ханын газетэнүүд, дайшалхы, «Сахилгаан» хуудаһанууд гаргагдадаг. Тэрэ газетэнүүдэй редколлеги партийна организациингаа хүтэлбэреэр эндэхи ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, ажал дээрэнь мүнөөнэй эрдэм, техникын болон түрүү дүй дүршэлэй шэнэ шэнэ туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ, мүн хоорондонь социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ хубитаяа нилээд ехээр оруулна.

Гэхэтэй хамта, ханын газетэ бүхы предприятиингаа, ямар нэгэн бүлэгэй гү, али ганса нэгэн хүдэлмэришэдэйшье туйлаһан амжалтануудые һайшаан магтажа, эндэ ушарһан дутуу дунданууде шүүмжэлэн элирүүлдэг юм. Тиихэдээ коллектив доторoo ажалай журам бэхижүүлжэ, предприятиингаа хүтэлбэрилэгшэдтэ партийна, профсоюзна организацида агаарай транспорт һайнаар ашаглаха, замда ябагшадые һайнаар хангаха хэрэгтэнь туһална бшуу.

Түрэл Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай хүдэлөөнэй эхилхэдэ, авиаторнуудай ханын газетэнүүд энэ асуудалда һаналаа онсо хандуулаа һэн. Газетын хуудаһанууд дээрэ тус предприятиин инженернүүд, техникүүд, пилодууд болон юрын хүдэлмэришэдшье олоороо хабаадалсана. Тэдэнэр хүдэлмэри ехэтэй ажалые оньһожоруулан хүнгэдхэхэ, ажалшадай байдалые болбосон болгохо, тэдэнэй эрилтэнүүдые гүйсэд һайнаар хангаха талаар олохон үнэтэ һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа.

Энэнь газетэдэ саг үргэлжэ бэшэжэ байдаг хүдэлмэришэд-корреспондентнүүдэй эдэбхи үүсхэлые улам эршэдүүлһэн байна. Тиин энэ жэл соо гаргагдаһан газетэнүүдые хаража үзэхэдэ, хэдэн арбаад корреспонденци, зураглал, фоторепортаж толилогдонхой. Мүн багахан рассказууд, шог ёгто үгүүлэлнүүд, шүлэгүүд гэхэ мэтэ уран зохёолойшье зүйлнүүд эндэ олон.

Авиапредприятиин ханын газетэ олон рабкорнуудтай. Тэдэнэй тоодо инженернүүд, хүдэлмэришэд, пилодууд, пенсионернүүдшье бии. Жэшээнь, «Аэрофлотец», «Над трассой», «Стрела», «Вертолёт» гэхэ мэтэ газетэнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһанайнь түлөө авиатехник Н. С. Дорожков, пилодууд В. П. Полтараков, В. М. Ромашов, Д. Д. Дзех, пенсионернүүд В. А. Архипов, С. Е. Захаров болон бусад хэдэн рабкорнуудта аэропортын начальнигай зүгһөө баясхалан хүргэгдэжэ, үнэтэ шангууд барюулагдаһан байна. ... ханын газетын редколлегидэ эн... дэлмэридөө дурланги, дүршэлтэ... хэ хүнүүд һунгагданхай. Жэш... «Аэрофлотец» газетын редактора... логшо Иван Петрович Храпунов ... хон жэлдэ телевидени болон р... гой комитедтэ хүдэлһэн журн... хүн юм. Газетын номер бүхэнд... хуу тэрэнэй өөрынь бэшэһэн ш... зураглал, репортаж толилогдод...

Ханын газетын редколлегиин ... дэлмэридэ предприятиин партко... хэн анхаралаа хандуулдаг юм. ... комой секретарь Михаил Степа... Хамахаев редколлегиин гэшү... рабкорнуудта предприятиингаа ... тийна организациин ажабайдал, ... комой абаһан зарим шиидхэбэр... тухай саг үргэлжэ дуулгажа, ээл... тэ номерто гаргагдаха материал... дыень зүбшэн хэлсэжэ байдаг. ... редколлегиин хүдэлмэриин ... парткомой заседани дээрэ зү... хэлсэгдэдэг заншалтай. Энэ... ашаар ханын газетын номер бү... предприятиин партийна, профсо... комсомолой организацинуудай ... байдал тухай материалнууд то... дожо, газетэдэ дайшалхы онсо ... жэ оруулан, удха баянтай, ... һонирхолтой болгоно бшуу.

Эндэхи ханын газетын хэр з... хүдэлжэ байһые харуулхын ... үшөө нэгэ иимэ баримта дурда...

Һаяхан Эрхүүдэ Зүүн-Сиби... аэропортнуудай ханын газетэн... конкурс боложо дүүрээ. Тэрэ кон... дээрэ манай Улаан-Үдын авиа... приятиин ханын газетэнүүд ... сэгнэлтэдэ хүртөө. Жэшээнь, ... лётно бүлэгэй «Над трассой» гэж... нын газетэ гурбадахи һуури, ... сомолой прожектор» нэгэдэхи һ... эзэлһэн байна. Эдэ газетэнүүдэ... дакторнууд авиапредприятиин ... чальнигай зүгһөө магтаалда хүр... Хүндэлэлэй грамота болон үнэт... лэгүүдээр шагнагдаа.

Ханын газетын хүдэлмэриие ... хүтэлбэрилхэ талаар эндэхи пар... на организацида үшөөл зарим ... дутуу дунданууд бии гэжэ т... лэмээр. Жэшээлэн хэлэбэл, ... авиапредприятиин «Аэрофлотец» ... жэ ханын газетын редколлеги ... доол хоёр хүнһөө бүридэнэ. Т... һээ газетын гарасаньшье удаан, ... даа 1—2 дахин лэ гаргагдадаг. ... авторска, рабкорнуудай хүдэлм... залан ударидаха, тэдэниие һу... семинар, хэшээлнүүд үнгэрга... гүй шахуу. Мүн газетэнүүдэй ... һан дээрэ толилогдоһон шүүм... материалнуудые партком, раб... болон комсомолой комитедэй засе... дээрэ зүбшэн хэлсэхэ ушар ... мор үзэгдэнэ. Эдэ мэтын дутагда... дые усадхажа, ханын газетын хү... мэриие һайжаруулхын түлөө са... даа шухала хэмжээнүүдые хара... хэрэгтэй.

Д. ДАШИЕВ,
манай кор...

ТҮРГЭНӨӨР, ҺАЙН ШАНАРТАЙГААР

Нооһо хайшалагшадай республикын 9-дэхи һорилдоон дээрэһээ

Репортаж

Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хонидой нооһо хайшалдаг томодхогдоһон пункт. Эндэ июнин 30-да нооһо түргэнөөр хайшалагшадай республикын һорилдооной туг үргэгдөө. Буряад ороной 5 аймагай ажахынуудһаа мэргэжэл шадабаряа, һүбэлгэн бэрхээ гартаа дүйтэй байһанаа туршалсахаяа 32 хайшашад сугларaa.

— Мүнөөдэрэй һорилдоон милл шадабаряа харалсаха гэһэн бэшэ, мүн хони хайшалалгада түрүү арга үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэ туһалха зорилготой,—гэжэ мүрысөөндэ хабаадагшадые амаршалха зуураа, республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо И. Ф. Воробьев мэдүүлбэ.—Таанад эндэһээ бусахадаа, өөһэдынгөө ажахынуудта түргэн аргаар хони хайшалха дүршэлдэ нүхэдөө һургаха бээз.

Һорилдоондо ерэгшэдые мүн ВЛКСМ-эй обкомой, профсоюзуудай областной Соведэй түлөөлэгшэд амаршалаа. Удаань һорилдооной ахалагша судья—республикын Хүдөө ажахын министерствын ахалагша зоотехник Ф. Т. Зубенко тэдэниие мүрысөөнэй гуримтай танилсуулаа.

Эрилтэ шанга. Хүн бүхэн 10 хониной нооһо хайшалха уялгатай. Нэгэ хони хиргахада 2 минута 20 секунда үгтэнэ, 10 хониндо—23 минута 20 секунда хүртэнэ. Энэ болзорто үрдигшэдтэ 40 балл табина. Тэрээндэ үрдеэгүйшүүл 10 минута үлүү гаргашалһанай түлөө 0,1 балл алдана. Үгышье һаа, тэрэнһээ түргөөр хэбэл, 10 минутын түлөө 0,1 балл нэмээгдэнэ.

Зүгөөр балл гансахан түргөөр хайшалһаараа бэшэ, мүн һайн шанартайгаар хиргаһаараа (30 балл), нооһо гутаагаагүйһөө (30 балл) оложо болохо. Хайшашадай хойноһоо хаража байһан судьянар хэр шанартайгаар хайшалааб, нооһониинь гутаагдаагүй гү гэжэ сэгнэнэ. «4» гэһэн сэгнэлтэ абаа һаа, 0,2 балл, «3»—0,5, «2»—1 балл хайшашан алдана. Бүхыдөө хүн бүхэн 100 балл абаха ушартай. Тиигэбэл тэрэ һорилдоондо илаһан болохо зэргэтэй.

Хэрбээ урдань хайшашан түрүүшынгээ хони 6 минутаһаа дээшэ саг соо хиргаа һаа, тэрэ һорилдоондо саашадаа хабаадаха эрхээ хаһагдадаг байһанаа, мүнөө тэрэ сагынь 5 минута болонхой.

Хониной нооһо хайшалалгаар республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хэдэн удаа хүртэһэн Ивалгын ОПХ-гай тракторист Бимба Базаров һорилдооной туг үргэбэ.

Һүүлээрнь хайшашад жээрэб барижа, тус тустаа номертой болоно. Түрүүшын ээлжээндэ 8 хайшашад уригдаба. Хүн бүхэнэй дэргэдэ судья зогсоно. Ахалагша судья дохёо үгэжэ, һорилдооншье захалшаба.

1-дэхи һуурида түргэнөөр хайшалдаг мастер Бимба Базаров тудажа, тэрэнэй захаар хүн зон олон сугларшана. Юуб гэхэдэ, нүхэр Базаров иимэ һорилдоондо 7-дохёо хабаадажа байна бшуу.

Дүршэл шадабари ехэтэй энэ хайшашан түрүүшынгээ хониной нэхые 3 минуташье болоогүй байхада хуулажархиба. Бүхы хонидоо хайшалхадаа, тэрэ тус бүридэнь 3 минута 30 секунда гарга шалаа. Хүнүүд альга ташан амаршална.

Олон хүнүүд Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой хайшашан Николай Пурбуевай дэргэдэ сугларанхай. Тэрэ түрүүшынгээ хони 4 минутаһаа үлүүхэн саг соо хайшалжа дүүргэбэ.

Табан жэл удаагуур хони хайшалангүй байһан лэ ушарһаа Николай Пурбуев ахигдаба ха юм. Олон жэлдэ шэнэ аргаар хайшалжа ябагшадай хажуугаар залуушуул олон. Һорилдоондо ерэгшэдэй 24 ниинь комсомолшууд байшоо.

Яруунаһаа ерэһэн 17-той хайшашан Василий Цыбиковэй шадабаряар хүнүүд ехэ һонирхоо. Василий ехэ түргэнөөр хайшалаашьегүй һаа, шанарай талаар яһала һайн байшоо. Хойшодоо энэ хүбүүн чемпионшье болохо аалам.

Түрүүшын халаанһаа хоёр хайшашан—Яруунын аймагай Нарһатын совхозой Бальжинима Чимитов, Зэдын аймагай Борьёогой совхозой Сергей Дуринов гэгшэд түрүүшын хониндо 6 минутаһаа дээшэ саг алдажа, һорилдооноһоо гаргагдаа.

Удаань 2-дохи, 3-дахи, 4-дэхи халаанда хайшашад һорилдобо. Бимба Базаровые хэн ахяаб? Хэншье ахижа шадаагүй. Тэрэ эгээн олон балл—89,7 балл абаа. Тэрэнһээ 2 баллаар Сэлэнгын аймагай «Эрдэм колхозой хайшашан Чойдон Доржижапов гээгдээ.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа шадабаритай бэрхэ байһанаа Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хайшашан Ханда Малатхаева харуулаа. Тэрэ 1969 ондо республикын чемпион болоо һэн.

— Жэл бүри манай ажахыда хони түргэн аргаар хайшалха семинар болодог, — гээд, Бимба Базаров хэлэнэ. —Тэндэ би өөрынгөө дүршэл шадабарие залуушуулда дамжуулдаг гээшэб. Һургагшадаймни дундаһаа Сокто Доржиев, Виктор Цындеев, Николай Цымпилов болон бусад һайнаар хайшалдаг боложо ,мүнөөдэрэй һорилдоондо хабаадалсана.

Республикын энэ һорилдоондо урдань чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хайшашад В. Гарбаева, С. Базарова, Г. Доржиева гэгшэд хабаадаагүй. Сэлэнгын совхозой бэрхэ хайшашан Анатолий Вамбуев ерээгүй. Тэрэ урдань хонин бүхэниие дунда зэргээр 2.5 минутада хайшалдаг байһан юм.

Һорилдооной эсэстэ жюри илагшадые тодорхойлжо, эрэшүүлэй дундаһаа 1971 оной республикын чемпионой нэрэ зэргэ Ивалгын ОПХ-гай тракторист Бимба Базаровта, эхэнэрнүүдэй дундаһаа Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Ханда Малатхаевада олгогдоо.

«Республикын эрхим хайшашан» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ Сэлэнгын «Эрдэм» колхозой Чойдон Доржижапов, Яруунын «Коммунизм» колхозой — Сэсэгма Барбаева болон, хамта 7 хүн хүртэһэн байна.

Командаар болоһон мүрысөөндэ Сэлэнгын аймагайхид эрхимлэжэ, хоёрдохи һуурида Ивалгын ОПХ-гайхид гараа.

Һорилдоондо эрхимлэһэн 10 бэрхэшүүл зональна мүрысөөндэ Хакас ошохо болоо.

Шан барюулагдаһанай һүүлээр һорилдооной туг буулгаха эрхэ Бимба Базаров Ханда Малатхаева хоёрто олгогдоо.

З. ТЭЛИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Хони хайшалалгаар республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн **Б. Базаров.** 2. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа чемпион болоһон **Х. Малатхаева.**

Авторай фото.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

АЖАЛАЙ ВАХТА ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаһан «Электромашина» заводой коллектив ажалай вахтые үргэлжэлүүлһээр. Энэ июль һарада тэмдэглэгдэхэ заводой 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

Хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо холо урид дүүргэгдөө. Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, продукци бүтээн гаргалга 8,5 процентээр дээшэлһэн юм. Заводой коллектив жэлэй түрүүшын кварталай үрэ дүнгөөр Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараад, 2-дохи мүнгэн шанда хүртэһэн байгаа.

Энэ жэлдэ хүдэлмэришэдэй бэелүүлхэ зорилго ехэ юм. Нёдондо жэлэйхиһээ 12,9 процентээр үлүү олон автокрануудые, 1,6 процентээр олон электродвигательнүүдые бүтээхэ даабаритай. Мүн арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээлгэ 15,2 процентээр дээшэлхэ болоно. Табан жэлэй дүрбэн соонь продукци үйлэдбэрилгые 41,1 процентээр ехэдхэхэ гэжэ хараалагдана. Энэ ургалта гол түлэб ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха юм. Табан жэлэй түсэбөөр табигдаһан иимэ ехэ зорилго бэелүүлхын тула үйлэдбэри оньһожоруулагдаха, түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, шэнэ технологи нэбтэрүүлэгдэхэ.

Бар хүсэнэй ажал оньһожоруулха талаар горитой алхам хэгдэжэ байна. Жэлэй түрүүшын хахадай туршада ажалай бүтээсэ 7,2 процентээр дээшэлээ.

Үйлэдбэриин олон түрүүшүүл арга боломжоёо хаража үзөөд, табан жэлэй даабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ өөһэдын социалис уялга абаһан байна. 4—4,5 жэл соо табан жэлэй түсэбые дүүргэхын тула ажалай сагые гамтайгаар хэрэглэхэ, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхэ, ажалдаа түрүү дүй дүршэл хэрэглэхэ гэжэ тэдэнэр хараалаа.

Хүдэлмэришэн Матвей Салимов үнгэрһэн табан жэлэй даабарие 4 жэл 6 һара соо дүүргээ һэн. Техническэ шэнэ онол арга ажалдаа хэрэглэһэнэй, үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулһанай, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэнэй ашаар энэ табан жэлэйнгээ түсэбые 4 жэл соо дүүргэхэ уялга тэрэ абаба. Мүнөө нүхэр Салимов графигаа хоёр һараар уридшалан дүүргэжэ ябана. Табан жэлэй даабарие болзорһоонь холо урид дүүргэхэ гэжэ хараалһан Виктор Власовай даадаг шудхагшадай бригада хахад жэлэй түсэбые үни дүүргээд, июль һарын даабарие дүүргүүтэй ябана.

Мүн бусад олон түрүүшүүл абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Өөһэдын табан жэлэй даабарие 4—4,5 жэлэй туршада дүүргэхэ уялга абаһан түрүүшүүлэй олонхинь ажалдаа һайн үрэ дүн харуулна. Токарьнууд Александр Лоскутов, Владимир Мещеряков, Юрий Полуянов, Александр Кабезский, Константин Антонов, электродвигателиин утаһа орёогшо Мирослава Кабезская, үрэмдэгшэд Виктор Иванов, Меркурий Тимофеев, газо-гагнуургшан Иван Загвозкин август һарын түсэбөөр ажаллажа байна. Токарь-үрэмдэгшэ Давид Будеевич Сельверов табан жэлэй даабарие 4 жэл соо дүүргэхэ уялга абанхай. Тэрэ даабаряа халаан, һара бүридэ үлүүлдэг юм. Үнгэрһэн табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор һаяхан шагнагдаа.

Валерий Шиловэй, Алексей Таракановскиин, Николай Авдонничевой, Татьяна Дозоровагай, Мария Фоминагай, Бадматар Цымбаловай, Филипп Овчинниковай; Николай Ковалёвой даадаг бригаданууд, ондоо зарим бригада, участогуудай коллективүүд юһэдэхи табан жэлэй түсэбые 4 жэл 6 һара соо дүүргэхэ уялга абаад, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Заводой түрүү хүдэлмэришэд ямар аргаар амжалта туйланаб гэхэдэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулна, ажалай минута, час бүхэниие ашагтайгаар хэрэглэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл халан абалсана. Олон түрүүшүүл эдэбхи үүсхэл гаргажа, урлан нарижуулгын дүй дүршэл үйлэдбэридөө нэбтэрүүлнэ.

Урлан нарижуулагшад Филипп Овчинников, Фёдор Брянский, Борис Жаринов, Дамба Нанзанов, Иван Мирошников, Валерий Манинов, Алексей Таргашин, Петр Непогодин аша туһатай олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн байна.

Заводой коллектив энэ жэлэй даабарие декабриин 27 болотор дүүргэхэ, түсэбһөө гадуур 350 мянган түхэригэй продукци наймаалха, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 1,8 процентээр хямдаруулха, ажалай бүтээсые нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, 6,5 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалба.

Н. ДЕМИН.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМ... ЛЭГШЭД БА АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН БОЛОН... ДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Полиграфическа промышленностиие хүгжөөхэ талаар таба... лэй түсэбые дүүргэлгэдэ һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ... нүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Бурдуковский Семён Васильевичые — республиканска тип... фиин барлагша.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Гармаева Генима Батуевнае — Хориин типографиин набо...

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

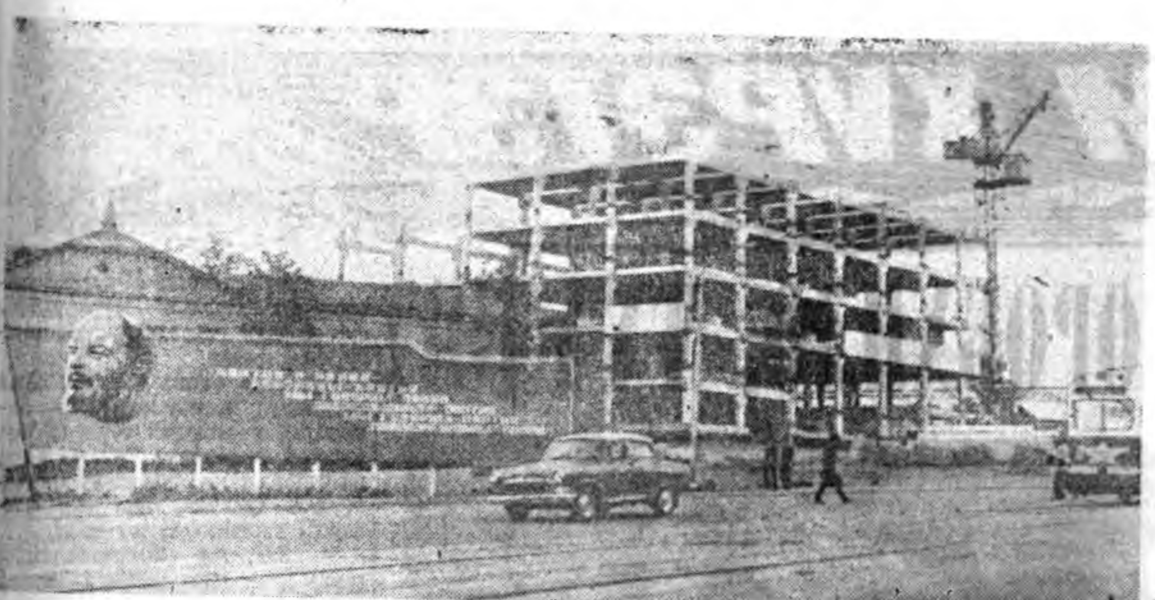
Катков Виктор Вениаминовичые — Кабанскын типографи... ректор.

«ШЭН ГАБЬЯАТА АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Кряжева Зинаида Владимировнае — Сэлэнгын типогр... наборщица.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиу...
Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫ...
СССР-эй Верховно Соведэй Президиу...
Секретарь М. ГЕОРГАДЗ...

Москва, Кремль.
1971 оной июнин 22.

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ЕРБАНОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ГУДАМЖАДА БАРИГДАЖА БАЙhАН, ХҮН ЗОНИИЕ АЖАhУУДАЛАЙ ТАЛААР ХАНГАХА КОМБИНАДАЙ БАРИЛГА ХАРУУЛАГДАНА.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

hАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭБДИ

Үни хүлеэгдэhэн зунаймнай саг одоошье хүрэжэ ерэбэл даа. Ажалша зоной амаралтаяа абажа, холо ойгуур аяншалан ябахада эгээл зохид саг. Тиимэhээл хүн зон эртээнhээ аян замда түхеэржэ, зунай үедэ автобусоор гү, али самолёдоор, мүн түмэр замаар шье аяншалдаг байна. Ехэнхи пассажирнууд түмэр замаар аяншалха гэжэ эрмэлзэдэг. Уужам үргэн Эхэ оронойнгоо захагүй үргэн тала дайдаар, хада ууланууд соогуур үнгэрэн, шэнээр ербын бодожо байhан завод, фабрикануудай, городуудай барилгануудые хаража ябахада ямар гоё, урма баяртай байдаг гээшэб даа! Тиимэhээл пассажирнууд түмэр зам шэлэдэг. Һүүлэй үедэ Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениинхид пассажирнуудые улам олоор шэрэдэг болонхой. Тус отделени май hарын эхинhээ шэнэ графигаар пассажирска поезднуудые ябуулдаг болоо. Аянай зониие hаадгүйгөөр шэрэхын тула ехэ юумэн хэгдээ. Һаяшаг манай редакциин штатнабэшэ корреспондент түмэр замай Улаан-Үдэ станциин вокзалай начальник Эрдэни Сергеевич Доржиевтай уулзажа хөөрэлдэhэн байха юм.

Манай хөөрэлдөөн

Асуудал: Шэнэ графигаар пассажирска поезднуудые ябуулхада аша үрэнь хэр ехэ болооб?

Харюу: Улаан-Үдэ станцяар гараhан пассажирска поезднуудта шагтагалагдаха вагонуудые олоор абанабди. Улаан-Үдэhөө үдэр бүри купэтэй хоёр вагон Москва эльгээгдэнэ. 7-дохи, 5-дахи поезднууд недели соо гурба дахин Москва хүрэтэр ошохо пассажирнуудые абана. Мүн лэ Адлер станци хүрэтэр ошохо зониие hарын тэгшэ бэшэ үдэрнүүдтэ шэрэдэг болообди.

Асуудал: Нэмэри вагонуудые абажа, пассажирнуудые олоор шэрэдэг болоhон байнат. Гэбэшье билет наймаалдаг кассын дэргэдэ хүн зон олоор оошорто байна. Пассажирнуудые поездто түргэнөөр hуулгажа ябуулхын тула үшөө ямар хэмжээн абтанаб.

Харюу: Урдань Улаан-Үдэ станцяар гарадаг пассажирска поезднуудта hууриин бии байтар хүнүүдые абангүй гараха ушар тохёолдодог hэн. Иимэ юумэнэй болохогүйн тула, Улаан-Үдэ станциин диспетчернүүд, Шэтын болон Эрхүүгэй станциин диспетчерскэ пунктнуудтай телефоноор сэхэ хөөрэлдэжэ, ямар поезддо хэды хүниие абаха аргатай байhаниень тобшолон мэдээд, билет худалдадаг кассын хүдэлмэрилэгшэдтэ дуулгадаг. Тиигэжэ поездын ерэхэhээ 8—9 час урид пассажирнуудта билет худалдагдана. Энэнь аян замда зорижо гараhан зондо тааруу зохид. Эртээнhээ билет абаhан пассажирнууд hанаа амарханаар поездын ерэхые хүлеэдэг болонхой.

Шэнэ табан жэлдэ түмэр замаар пассажирнуудые шэрэлгые 24 процент нэмээхэ гэжэ партиин XXIV съездын Директивэнүүд соо хэлэгдэнэ. Энээниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула түмэр замай Улаан-Үдэ станциин вокзалай хүдэлмэришэд ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандан хүдэлхэ болоно. Вокзалай хүдэлмэришэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар ябуулагдана. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхын тула тусгаар хэшээлнүүд үнгэргэгдэhэн байна. Ажалдаа шалгарhан хүдэлмэришэдые мүнгэн шангаар урмашуулжа, олоной анхаралда табина. Бидэнэр пассажирнуудые түмэр замаар шэрэхэ даабаряа дүүргэхын тула бүхы оролдолгоёо гаргахабди. Тиигэжэ зунай үедэ хүн зониие hаадгүйгөөр шэрэхэ болонобди.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

КИНОМЕХАНИК ГЭБЭЛ...

Үглөөгүүр Шасньурай клубай үүдэндэ мотоциклтай хүн түргэхэн харагдаадхиба.

— Энэм хэн ааб? Хөөрэлдэхэ юм байна,—гээд, тэрээн тээшэ дүтэлбэб.

— Сайн, нүхэр Володя! — тэндэ мэндэеэ hуралсаад, хэн хэндэмнайшье ехээр хөөрэлдэхэ сүлөө болобогүй. Володя хаана ошохо байhанаа ябууд хэлээдхибэ. Хажуудамнай Самбу Данзанович өөрынгөө мотоциклаар тэрээн хоорондо бии болоодхибо. Колхозой партийна организациин секретарь, теэд хаана яана гүйлгэхэнь мундаа hэн гү даа.

— Володя, мүнөөдэр ямар ажал хэхэшниб, барилгын модондо гаралсаха сүлөөтэй гүш?—гээд, Самбу Биданов киномеханигтаа хандана.

— Үсэгэлдэр Орлигhоо хоёр-гурбан шэнэ кинокартина асарааб, тэрэнээ мүнөө үглөө хоёр малшадтаа харуулаад, нүгөөдэр модондо хүдэлхэб,—габэ Володя.

— Зай, тиигэ, шэнэ кино яаруулха хэрэгтэй, малшаднай кино хараха ехэ дуратай бшуу,—гээд парторг зүбшөөбэ.

Володя киногой лентэнүүдые hайса орёожо абаад, уута руугаа зохидоор хэжэрхёод, тэрэнээ мотоциклда ашаба. Самбу бидэ хоёр тэндэhээ Сэнцэ горхониие үгсэн, «Уралайнгаа» хурданиие мэдүүлэн табилуулбабди.

Малшадай дунда партиингаа түүхэтэ XXIV съездын материалнуудые арад зондоо ойлгуулха хэрэгые тэрэ ойлгоно. Орохо айл олон. Нэгэ үдэрөөр бүхы хэрэгээ бүтээжэ захадань гарахаар бэшэ. Миин айлда ороод, хүнүүдээр хөөрэлдөөд ябаха бэшэ, харин хамагай түрүүн малшадай байра байдалтай танилсаха хэрэгтэй гэжэ Биданов тодорхойлно.

Наран орьёл үндэр хадануудай саагуур хоргодобо. Энэ үдэртөө оройшог хоёрдохи бригадынгаа малшадта хүрэжэ ерэбэбди.

Хамагай түрүүн бригадын түрүү хонишон Цыбиковэйдэ ороод hуубаб. Газаагуур бишыхан үхибүүд наадажа сүлөөгүй. Тээ нэгэ хэды болоод:

— Киномеханик ахай ерэбэл хаш! Жомбологой хүүргэ дээгүүр томо хүн мотоциклаар хойто бэеын айлнуудта орохонь харагдаба,—гээд тэрэ газаагуур наадажа байhан үхибүүд эжы, абадаа түргэхэн дуулгаадхиба.

«Тэрэ киномеханик шолмоhоо ондоо хэн тиигэжэ айл бүхэндэ орожо, кинодо ерэгты гэжэ зарлажа ябаха hэн бэ»,—гээд киномеханик тухайгаа малшад өөhэд хоорондоо шэбэр hабир гэлдэшэбэд.

...Володиин гүйлгэхэ газар олон. Зүүн ба Баруун-Обтой, Баруун-Шарза, Шара-Талын hаалишад, адуушад, хонишодто ямар кино, харуулха тухайдаа бултандань дуулгаха хэрэгтэй. Тэрэ ганса колхозойнгоо центр дээрэ кино харуулhан болоод hуудаг бэшэ. Шасньур, Порт-Ока, Монголжон, Шарза гэhэн участогуудта hэтэ гүйлгэжэл ябадаг.

— Кино ерээ!—гэжэ үхибүүд танил хүниие холоhоо харахадаа хашхардаг заншалтай.

— Володя участок бүхэндэ ябажа киногоо харуулжархёод, үдэрынь колхоздоо ондоо элдэб ажалда хүдэлэлсэжэ ябадаг, hууха амархые огто мэдэдэггүй юм,—гээд Биданов киномеханигай зан заншал тухай дурдана. Тэрэ бүри үхибүүн, hургуулида hуража ябахадаа, киномеханик болоhойб гэжэ шэбшэдэг байгаа бшуу.

Харин мүнөө Володя өөрөө киномеханик болохоhоо гадна, участок бүхэндэ кино харуулдаг аппарадуудые бии болгонхой.

— Заримдаа hанадаг гээшэб даа, хүн зондо хэрэгтэйш хүдэлмэри хэнэ гүб, али үгы гүб гэжэ. Өөрымни үетэн нүхэд бултадаа түрэл нютагтаа хүдэлмэрилнэ. Үхэршэд, адуушад, хонишод, дархашуул болонхой. Нүгөөдэ зариман хүдөө ажахын техникэ жолоодоно, мэргэжэл шудална. Багша болоно, бэшэн колхозые хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ би иимэ нэгэ хүнгэн ажалаар бэеэ hамааруулна гүб,—гээд Володя маhалзана. Удаань толгой соогоо юушьеб даа бодомжолоод:—Үгы даа, би кинодо дуратай хүм. Дурлаhан ажалаа хүндэлхэ ёhотой.

Удангүй Шарзын культбазада кино харуулагдажа эхилээ hэн.

— Кинофикациин аймагай таhагта ороходо, Владимир Хамагановhаа түрүүн ерэжэ, кинокартинануудаа hэлгэн абажа байhан хүн хомор байдаг,—гээд магтадаг.

Д. ДУГАРОВ.

Аха.

Редакцида харюусана

ЗҮБ ШҮҮМЖЭЛЭЛ

«Алмаха, арьбалха, хинаха» гэhэн гаршаг доро «Хүн бүхэндэ hэшхэл хэрэгтэй» гэжэ гаршаглагдаhан статья манай газетын байгша оной мартын 13 най номерто гараhан юм. Тэрэ статьягай автор — Яруунын аймагай «Дружба» колхозой экономист нүхэр Ц-Д. Дамбиев өөрынгөө колхозой ажал ябуулга дээрэ үзэгдэдэг дутагдалнуудые, тэдэнэй шалтагаание дурсажа шүүмжэлhэн байна. Колхозой ниитын зөөридэ, өөрынгөө дааhан, харюусаhан ажалда хайша хэрэгээр, эзэн буссар хандажа, үрилтэ хоролтодо оруулдаг, малаа гарзалуулдаг, үгы болгожорхидог ушарнуудые бодото баримтанууд дээрэ заажа бэшэhэн юм.

Тэрэ статья тушаа КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь К. Албашеев нимэ харюу редакцида эльгээбэ:

Тус статьяе «Дружба» колхозой правлениин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэhэн байна. Статья соо дурсагдаhан баримтанууд колхозой ажал дээрэ 1970 ондо гараhаниинь үнэн гэжэ заседани тэмдэглэбэ. Дааhан хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, колхозой 60 толгой үхэр гарзалуулhан мал адуулагша байhан В. Шлыков гэгшэ арадай сүүдээр шиндхэгдэжэ, гэмээ амсаhан, колхозой экономикодо ушаруулhан хохидолоо түлэхэ болоhон байна. Мүнөө орондонь дүршэл hайнтай малшан томилогдонхой.

Хонишод байhан Нанзатова, П. Морохоев, А. Герасимов, М. Рабданов, Д. Цынгуев колхозой ниитын зөөридэ ушаруулhан хохидолые түлэхэ болоhон байна.

Малай харууhалга, эдеэлүүлгэ дээрэ заабари, хиналта hулаар эмхидхэhэн тус колхозой нэгэдэхи, хоёрдохи отделениие эрхилэгшэд П. Белоусов, К. Тарнуев, hүнэй фермэ даагшад Л. Жданов, С. Цыренов, мал ажалай талаар колхозой түрүүлэгшын орлогшо П. Ергин, колхозой главна зоотехник С. Трубчининов гэгшэд аймагай арадай хиналтын комитедэй зүгhөө зэмэ абаа.

Шүүмжэлхы статья тус колхозой мал ажалай бригада бүхэнэй хамтын суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Берлиндэ баярай заседани болобо

БЕРЛИН. (ТАСС). Дэлхэйн хоёрдохи дайнай hүүлээр ГДР-тэхи немецкэ Наукануудай академиин хүдэлмэреэ hэргээжэ ороhонhоо хойшо 25 жэлэй ойн гүйсэhэнтэй дашарамдуулагдан, баярай заседани эндэ болоо. КПСС-эй, Совет правительствын, СССР-эй Наукануудай академиин туhаламжагүйгөөр академие дахяад hэргээхэ аргагүй байгаа гээд академиин президент профессор Г. Кларе үгэ хэлэхэдээ онсолон тэмдэглээ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккертэ амаршалгын бэшэгые баярай заседанида хабаадагшад эльгээгээ. Тэдэнэр СЕПГ-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүдые хүсэдөөр дэмжэжэ байhан, ГДР-тэхи социалис общиствын эрилтэнүүдтэ тааруугаар эрдэм ухаае саашадань хүгжөөхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха байhан тухайгаа найдуулаа.

Совет эрдэмтэдтэй Ю. Цеденбал уулзаба

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент академик М. Д. Миллионщиков түрүүтэй совет эрдэмтэдэй делегацитай МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал июлиин 2-то уулзаа.

Советскэ Союзай ба Монголой Арадай Республикын Наукануудай академинүүдэй хоорондо 1971—72 онуудта научна холбоо байгуулха тухай хэлсээнүүдтэй, иимэ түсэбэй баталагдаhантай дашарамдуулагдажа, совет делегаци Улаан-Баатар ошоhон байгаа.

КПК-гай 50 жэлэй ой тухай „Үнэн" газетэ иигэжэ бэшэнэ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). «Хитадай Коммунис партиин 50 жэлэй ойдо» зорюулагдаhан статьяе «Үнэн» газетэ толилоо.

Агууехэ Октябриин орон дотор болоhон угаа ехэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй нүлөөгөөр КПК-гай бии болоhон тухай статья соо хэлэгдэнэ. Энэ хүдэлөөндэ олониитын шэнэ хүсэн бологшо хитад пролетариат хабаадалсажа ороhон байгаа бшуу.

Гэхэ зуура, КПК-гай бии болоhон ушар социалис дэбжэлтын замаар Хитадай түүхэтэ илалтануудые туйлаха, нүгөө талаhаа элдэб эсын шангахан хазагайралтануудые хэхэ ябадалай эхин боложо үгэhэн байха юм.

КПК-гай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй социализмда, марксизмда харша хараа шэглэлтэй шууд сэхэ тэмсэл хэхэдээ, манай парти тэдэнэй ябуулгануудые хэзээдэшье хитад коммунистнууд-марксистнуудай, КНР-эй ажалшадай аша туhатай холбодоггүй байhан юм.

Хитадай Коммунис партиин 50 жэлэй ойн үдэртэй дашарамдуулан, монгол коммунистнууд, МНР-эй ажалшад хитад коммунистнуудта, КНР-эй ажалшадта аха дүүгэй амаршалга хүргэнэ, социализм ба коммунизмын үзэл бодолоймнай илан мандахын түлөө тэмсэлдэ тэдэнэрэй маанадтаяа хамта тэмсэхэ үе саг хүрэжэ ерэхэ гэжэ батаар этигэнэ.

ХИЛЫН СААНАhАА

СОВЕТ-ЭФИОП ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ hҮЛДЭ ТЭМДЭГ

АДДИС-АБЕБЭ. (ТАСС). Эфиопидо гэгээрэлые хүгжөөлгэдэ туhаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө СССР-эй правительствада гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэжэ байhанаа Эфиопиин император Хайле Селассие I элирхэйлэн мэдүүлээ. Советскэ Союзай туhаламжаар баригдаhан Бахр Дартахи технологическа институдые дүүргэгшэдтэ диплом барюулгын баярай ёhолол дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ дээдэ hургуулиие «Эфиопиин ба СССР-эй хоорондохи олон жэлэй хани барисаанай ба харилсаа холбооной hүлдэ тэмдэг» болоно гээд Эфиопиин император нэрлэhэн байна. Институт дүүргэhэн тухай дипломуудые 150 эдир залуу хүбүүд, нэгэ басаган абаhан байна. Тэрэ хадаа ороной техническэ дээдэ hургуулинуудые дүүргэhэн 758 хүнэй дундаhаа гансахан лэ эхэнэр юм.

ШУХАЛА ШЭНЭ ДУРАДХАЛ

ПАРИЖ. (ТАСС). Вьетнамай асуудалаар Парижда боложо байhан зүблөөнэй июлиин 1-нэй заседани дээрэ долоон пунктhаа бүридэhэн, шэнэ шухала дурадхалые Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын делегациие толгойлогшо Нгуен Тхи Бинь оруулhан байна. Хэрбээ 1971 ондо Урда Вьетнамhаа бүхы американ сэрэгүүдые, тэрэшэлэн бусад хариин гүрэнүүдэй сэрэгүүдые хүсэдөөр гаргаха болзорнуудые Холбоото Штадуудай правительствын тодорхойлоод байгаа hаань, али али талаhаа плендэ абтаhан бүхы сэрэгэй алба хэгшэдые (тэрэ тоодо Хойто Вьетнамда плендэ ороhон американ лётчигуудые оруулалсан) сүлөөлхэ тухай тодорхой асуудалнуудые шиидхэжэ шадаха байна гээд дурадхал соо хараалагдаhан байха юм.

• • •

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын делегациин Парижда оруулhан «дурадхалнуудые» Холбоото Штадууд шэнжэлжэ байнхай гээд гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэ прес-конференци дээрэ мэдүүлээ.

Гэбэшье «хүлеэн абахаар бэшэ зүйлнүүд» эдэ дурадхалнууд соо бии гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ яаража мэдүүлhэн байха юм.

Тиихэтэй хамта, Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын правительство шухала үүсхэл гаргаба гээд конгрессэйхид тоолоно. Энээн тухай сенатор Мэнсфилд онсолон тэмдэглэhэн байна.

Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын правительствын шэнэ дурадхалнуудые оруулhанай hүүлээр «американ солдадуудай хосорон үхэлгэ ямаршье шалтагаар зүбтүүлэгдэжэ шадахагүй» гээд сенатор Макговерн ЮПИ агентствэдэ интервью үгэхэдөө хөөрэhэн байна.

Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын амгалан ёhоной дурадхалнуудые американ хэблэл үргэнөөр шэнжэлнэ.

Патриодуудай амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэлнүүдэй ёhоор, Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд июнь hарада Куангчи, Кунгда, Куангнам, Куангнгай провинцинуудта дайшалхы ябуулгануудые хэхэдээ, дайсанай 4,5 мянга шахуу солдат ба офицерые хүлhөөнь буулгаа. Мүн энэ үе соо патриодууд 216 сэрэгэй машина, тэрэ тоодо 93 танк ба бронетранспортёр усадхаа, 95 вертолёт буудажа унагаагаа. Тэдэнэр горючи ба hомо хэрэгсэлнүүдтэй 26 склад тэhэлээ, 11 транспортна сэрэгэй судные уhанда шэнгээгээ.

Индохитадай фронтнууд дээрэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Майн 29-hөө июниин 16 хүрэтэр Пномпень шадар болоhон байлдаануудай үедэ Камбоджын патриодууд дайсанай 3,5 мянга гаран солдат ба офицерые хүлhөөнь буулгаа, 17 самолёт буудажа унагаагаа, 30 сэрэгэй машина усадхаа, 400 буу буляажа абаа. Энээн тухай Кхмерскэ информационно агентство мэдээсэhэн байна.

Договор болюулагдаба

ЛОНДОН. ТАСС-ай корр. В. Никитин иигэжэ дамжуулна:

Орониие хамгаалха тухай 1964 ондо Англиин баадхаhан договорые Мальтын правительство болюулаа гээд тэрэнэй толилhон мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Американ зургаадахи флодой аралhаа холуур ябахыень Мальтын правительство гуйгаа гээд Лондоной «Дейли экспресс» газетэ мэдээсэнэ.

Июниин 12-то болоhон hунгалтаhаа уламжалан, лейборис-правительство Мальтада засагаа гартаа абаа. Англи ба НАТО-hоо аралай дулдыданги байлгые hулаааруулха зорилгоор премьер-министр Минтофф хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые абаhан байна.

МНР. Улаан-Баатарай промышленна комбинадай хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд ажалhаань сүлөөтэй сагтаа предприятиингаа соёлой ордондо ерэжэ, уран hайханай кружогуудта hуралсажа, оюун бэлигээ дээшэлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уран hайханай кружогуудта hуралсагшад амаралтын үдэр комбинадайнгаа стадион дээрэ наада зугаа харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

ТААРУУ, ТУhАТАЙ

Буряад эхин hургуулиин нэгэдэхи класста үзэхэ ном 1968 оной программын ёhоор тон тааруугаар зохёогдожо, шагналда хүртэн хэблэгдээд, 1969 онhоо эхилжэ hургуулинуудта хэрэглэгдэhээр, ехэ туhа хүргэhөөр байна (авторынь—БурАССР-эй габьяата багша Д. Д. Ошоров).

Энэ учебник соо грамматика заалга (фонетикые зүб бэшэлгэтэй хамтадань) уншалга гэhэн хоёр бүлэгые ниилүүлэн зохёоhыень яhала hайшаамаар. Энэ номой бии болохоhоо урид нэгэдэхи классай үхибүүд аяар гурбан ном: «Үзэглэл», «Буряад хэлэ», «Түрэлхи хэлэ» үзэдэг байгаа. «Буряад хэлэн» гэжэ ном дотор грамматика бэшэгэйн гээ дүримтэй сүм багтаад, «Түрэлхи хэлэн» гэдэгтэнь гансахан уншаха зүйлнүүд ородог байhан.

Харин мүнөө грамматика, орфографи, уншалга—эдэнэр бултааран нэгэ ном соо багтан ороод байхадаа, үхибүүдэй үгэ хэлэ баяжуулха талаар угаа зохисотой. Энээниие анха түрүүнhээ хараадаа абажа, Д. Д. Ошоров бэшэгэй дүрим ойлгуулан зааха зүйлнүүдэй хажуугаар үгэ хэлэ хүгжөөхэ материал таарамжатай соонь үгэлсэнэ ха юм. Хэлэhэнээ жэшээ баримтануудаар лаблан харуулая. Номой эхин нюурта үгтэhэн материал абажа харабал, хэлэ заалга уншалга хоёрые угаа шадажа холбоhон байна. Эндэ «Октябрятанууд» гэhэн шүлэг* толилон оруулхадаа, нэн түрүүн гоёор уншаад сээжэлдэгты гэhэн даабари үгэнэ. (Хэлэ хүгжөөхэ, коммунис хүмүүжүүлгэ олгохо удхатай даабари). Хоёрдохёор, — мэдүүлэлтэй танилсуулха гэhэн (грамматика шудалха) зорилго табина. Гурбадахяар,— бэшэгэй дүримдэ hургаха ба фонетикын юрэнхы ойлгомжо олгохо гэhэн.

Зургаадахи нюурта «Һуралсалай юумэнүүд» гэжэ статья соо нилээд олон хэрэгтэй үгэнүүд оронхой. Тэрэниие уншаад, үгэнүүдыень, мүн программа соо хараалагдаhан ёhоор, фонетикын зүйлнүүдые ухаандаа хадууха гэhэн удхатай иимэ даабаринууд үгтэнхэй:

1. Абань хүбүүндээ юу абажа үгөөб, нэрлэгты, (словарна хүдэлмэри).
2. Илгажа хэблэгдэhэн үгэнүүдые түүжэ бэшээд, үгэ бүхэнэй абьянуудые нэрлэгты.
3. Танай сүүмхэ соо юун бииб, тооложо үгэгты (словарна хүдэлмэри). **

Хүмүүжүүлгын тала хараада абтажа, ном дотор совет патриотизм, ажалда абьяастай болгохо, хоорондоо эбтэй эетэй байха гэхэ мэтын асуудалнууд ехэ тодоор аад, үргэнөөр толилогдон харуулагданхай.

Номой hайн талань угаа олон. Теэд тэдэниие бултыень дурдаhанай үлүү гэжэ hананаб.

Гэбэшье уран наринаар дархалагдаhан ямаршье юумэндэ—hайнаар бэшэгдэhэн ямаршье ном соо жэжэхэн адираануудые оложо болоно.

Нэгэдэхинь, тус ном соо словарна хүдэлмэриин яhала тааруу зохидоор тодорхойлогдонхойшье hаань, нэгэ зүбшэл хэлэжэ боломоор. Жэшээлхэдэ, ном соо ехэнхидээл гансахан абтаhан үгэнүүд «словарна хүдэлмэри» гэhэн заахан бүлэгүүд соо ороhон байна бшуу (вокзал, пальто, вагон, билет, тамбур, старшина, мохоорхо, октябрёнок, пионер, дружина, галстук, огород, экскурси, грядка, капуста, помидор, дыни, рассада, корабль-спутник, гражданин, космонавт, гимназист, обед, медаль г. м.).

Хүшэр буряад үгэнүүдhээ юрэдөөл хоёрхониинь лэ онсологдоhон байха юм: амгалан тайбан байдал (холбоо үгэнүүд) тангариг.

Олонхи hургуулинуудай үхибүүдэй нютаг хэлэн дээрээ ярилдадаг байhые хараадаа абажа, «Словарна хүдэлмэри» гэhэн хүсэнэгтэ буряад үгэнүүдые бүри олоор оруулалсаха хэрэгтэй байгаа ха (дурасхаал, эрдэм, ажаhууха, шуралзаха, яршаг, чамжар, гэрээд үгэ, хэрэм-хилэ, обог г. м.). Ном соо нютагшье үгэнүүд оролсоо: сэмэхэ, шэбшэхэ, баабай, г. м. Эдэ нютаг үгэнүүдые мэдэхэ, бодохо, аба гэhэн үгэнүүдээр hэлгэхэ аргын үгы юм hаа, нэгэдэхи классай номдо оруулаагүй hаа дээрэ ха hэн.

Словарна хүдэлмэри үнгэргэхэ гээшэ хэсүүхэншье hаа, аргагүй хэрэгтэй. Илангаяа хойто буряад нютагуудай үхибүүдтэ энэ ном соо ороhон олохон үгэнүүд зарим талаараа абаhаар ойлгогдохогүй бшуу даа. Эгээ түрүүн уншаха материал соо («Октябрята» гэжэ шүлэг) илалта, дурасхал, орон гэhэн хүшэр үгэнүүд оронхой. Эдэ үгэнүүдэй зариманиинь үндэhөөрөө ямаршье нютаг хэлэндэ дүтэшье hаа, харин удха шанар, байгуулгаараа нилээд орёо байха юм, (илалта, нүхэсэхэ).

Хэды олон холбоото, холбоото бэшэ үгэнүүдые үхибүүдэй ой ухаанда хадуулгахын тула даабари, дадабаринууд ном соо яhала элбэгээр үгтэhэн. Теэд эндэнь олонхидоо абтаhан үгэнүүд «Словарна хүдэлмэри» гэhэн гаршаг доро ехэ худхараад орошоhон байна. Пальто, вагон, билет, октябрёнок, пионер, дружина, галстук, огород, обед гэхэ мэтэ. Эдэниие ойлгосотой, тайлбарилхада хүнгэн байхын тулада бараниень алфавитна словарь болгоод хэблээ hаа яахаб гэhэн асуудал хэлсэгдэхэ ёhотой.

Тус словариин хажуугаар үшөө фразеологическа тайлбариин словарь үгтэхэ ушартай. Тэрээн соогоо зарим үгүүлэлнүүдые тодорхойгоор тайлбарилха бологдоно. Жэшээлхэдэ, аха заха хүнүүд, ерээдүй саг, улаалзай мүшэн, эрдэни алтан дэлхэй, илалтын дурасхал гэхэ мэтын үгэнүүдhээ бүридэhэн үгүүлэлнүүдые хүсэд дүүрэнээр тайлбарилха хэрэгтэй бшуу.

Гадна гансахан тайлбари тодорхойлгоор энэ хүдэлмэри дүүрэшэхэ бэшэ, харин багшанар үшөө шэнэ үгэдэ дадхааха хүдэлмэринүүдые үргэнөөр ябуулха юм бэзэ. Иимэ ушарта словарь соо үгтэhэн тайлбаринууд угаа ехэ үүргэ дүүргэхэ, туhа хүргэхэ байнал.

Тайлбаринуудые дурсагдаhан ёhоор учебник соо оруулха гээшэ үшөөл заншал болоогүй юм бэзэ. Гэбэшье буряад үхибүүдэй олонхидойнь нютаг хэлэнэй нүлөөн доро байдаг hэн тула, тиимэ шэнэ хүдэлмэри үүсхээ hаа яаха юм?

Учебник тушаа шүүмжэлхэ зүйл гол түлэб иимэрхүү.

Энээнэй хажуугаар бэшэ жэжэхэн ажаглалтануудые хэхэ шухала гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, зарим даабаринууд алдуутай, hаланаар зохёогдонхой. Жэшээлхэдэ, «Харюусагты» гэhэн гаршаг доро: I. Октябрятанууд юу хэхэ дуратайб? 2. Класс соогоо үшөө юу хэнэбтэ, хөөрэжэ үгэгты. 3. Илгажа хэблэгдэhэн үгэнүүдые үе үеэрнь hалгаан бэшэгты», — гээд 10-дахи нюурта хэблээтэй. Эндэ хоёрдохи асуудалынь зүб. Харин гурбадахинь асуулта бэшэ, тусхай даалгабари бшуу. Тиимэ hэн тула, тэрэниие онсолоод оруулха байгаа.

Баhа эндэ тэндэ үсөөхэнөөр бусадшье алдуунууд ушарна. 13-дахи нюурта «Илгажа хэблэгдэhэн үгэнүүдые түүжэ бэшэнгээ, үе үеэрнь hалгаан бэшэгты» гэгдэнэ. Иигэхэдээ бэшэхэ гэhэн үгэ энэ мэдүүлэл соо хоёр дахин дабтагдашоо. «Хашалган абьянуудыень зүбөөр хэлэжэ hурагты» (19-дэхи нюур) гэгдэнэ. Теэд абьянуудые хэлэдэг бэшэ, харин үгүүлдэг ха юм. Номой 20-дохи нюурта шубуухайнуудай зураг үгтэнхэй. Доронь: «Ямар шубуухайнууд тэндэнь сугларааб?» — гэhэн асуудал табигдана. Гэбэшье шубуухайнуудыень илгаруулжа таниxаар бэшэ. Энээниие автор хараадаа абаха ёhотой байгаа.

Мүн үсөөхэн ушарта орёо мэдүүлэлнүүд дайралдана. Жэшээнь: «баабайнь машинаараа колхозойнгоо ажал хэхээ, эжынь колхозойнгоо малда гаранхай» гэнэ. Теэд энэ мэдүүлэлые нэгэдэхи классай үхибүүд абаhаар ойлгохогүй. «Ажал хэхээ» гэhэнэй hүүлээр «малда гаранхай» гэнгүйгөөр, харин «үнеэдээ эдеэлүүлхээ гаранхай» гээд үргэлжэлүүлээ hаа дээрэ hэн ха.

Мүн «Һонирхолтой асуудалнууд», «Дед Мороз» гэдэг хоёр рассказ (25-29-дэхи нюурнууд) удхынгаа талаар хоорондоо дүтэрхы. Эдэнэй нэгые ондоо зохёолоор hэлгэбэл муу болохогүй hэн.

Номой 36-дахи нюурта «Васиин магнай, нидхэ, хамарынь тэрэ хүндэл аб адли» гэhэн мэдүүлэл соо «хүндэл» гэхын орондо ондоогоор хэлээ hаа дээрэ ха hэн.

61-дэхи нюурта «Мартын найман» гэжэ статья хуушан янзаараа хэблэгдэшоо. Энэ статья дотор эхэнэрнүүд hайндэртөө ажалhаа эртээр табигдана гэгдэhэн удхатай, харин мүнөө Мартын найман бүхы эхэнэрнүүдэй амаралтын үдэр болонхой.

«Митя эсэгынгээ үбhэ сабшахаяа ошоходо, эсэгэтээ ошолдоо» гэhэн мэдүүлэл соо «эсэгэ» гэhэн үгэ таарамжагүйгөөр дабтагдашоо.

115-дахи нюурта зурагууд үгтэнхэй. Тэдэниие хараад, асуудалда харюусаха гэhэн даабари хэблэгдэнхэй. Гэбэшье харюунуудынь ном соо үгтэшэнхэй.

Эдэ бүхы ажаглалтанууд тиимэшье ехэ шухала бэшэ. Олонхинь хиналтын алдуунуудшье байжа болоо бэзэ. Эды тэды дутуунуудтайшье hаа, энэ учебник эрхим hайн номуудай тоодо ороно.

Гэбэшье дурсагдаhан ажаглалтануудые автор, мүн хэблэлшэд хараадаа абаха бэзэ гэжэ hайшаана.

П. МАЛАКШИН,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

*) Д. Д. Ошоров. Түрэлхи хэлэн, Улаан-Үдэ, 1969, 3 нюур.

** Тус ном, 6 нюур.

ҺУРАГШАНАРТА ШАН БАРЮУЛАГДАБА

Манай аймагай совхозуудта хонидой нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Энэ ажалда хүдэлэгшэдэй 80—90 процентнь комсомолшууд, залуушуул, һургуулиин һурагшад юм.

Түрэл нютагайнгаа ажалшадта туһалха гэһэн һурагшад-залуушуулай үүсхэл богонихоншье һаа, өөрын түүхэтэй. Үшөө 1969 ондо Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин һурагшад түрэл совхоздоо туһалха гэһэн үүсхэл-уряа гаргаһан юм. Энээнииень манай аймагай һургуулинуудай һурагшад сүм дэмжээ һэн. Республикын бусадшье аймагуудай һургуулинуудай хүбүүд, басагад дээдэ-хэжэнгынхидэй үүсхэл эдэбхи мүн лэ дэмжээ һэн.

1969 онһоо хойшо энэ һургуулиие дүүргэһэн 16 залуушуул хонишодоор, малшадаар, механизатораар «Первомайска» совхоздо хүдэлжэ байнхай. Тус һургуулиин шабинар хонишодой 8 отарые шефтээ абанхай, саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Хонишодой гэр байра, хонидой байрануудые заһалсадаг, үбһэ һолоомо асаралсадаг, түл абахадань туһалдаг гуримтай. Гурбан жэл соо эндэхи үхибүүд 2000 тонно шэбхэ малтажа, сабшалан дээрэ гаргажа адхаа, энэл хабар 500 тонно шэбхэ гаргаа, 15 гектарта куузику ургуулна, буртаг үбһыень түүнэ. Дээдэ-Хэжэнгын һургуулиин 80 гаран шабинар хонидой нооһо мүнөө хайшалалсана. Юһэдэхи классайхидынь Ленинградаар аяншалха шанда хүртөөд, тэрээгүүр ябажа байна. Эдэнэр бусамсаараа мүн лэ хонидоо хайшалалсаха юм.

Иимэ һайн үүсхэл эдэбхи гаргаһанайнгаа түлөө Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин шабинар ВЛКСМ-эй ЦК-гай улаан тугханаар шагнагдаа.

Хонидой нооһо хайшалжа байһан олон хүн зоной хабаадалгатайгаар, баярай оршон байдалда ВЛКСМ-эй обкомой секретарь В. Д. Раднаев энэ тугханиинь үхибүүдтэ барюулһан байна.

Энээнэйнь түлөө улам һайнаар хүдэлхэбди, һурахабди гэжэ эндэхи үхибүүд тангаригаа үгөө. Иигэжэ һургуулиин шабинарай шефскэ хүдэлмэри улам үргэдэнэ.

В. ТУГДУМОВ,
ВЛКСМ-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь.

СОРОБХИЛО, ТҮҮДЭГ!

Репортаж

Дээдэ-Онгостойдо оршодог «Салют» гэжэ пионерлагерьта ошогдоо. Тэрэ ошоһон үдэрни лагерьта амаржа байгшад ехэ хүлгүүтэй, сэдьхэлээ хүдэлэнги, юушьеб хүлеэнги байгаа һэн.

Рюкзак, юу хээ үргэлһэн бүлэг үхибүүд ерэбэ. Аяншалгаһаа бусаба гээшэ алтай? Теэд хубсаһаниинь аян замда тааруу бэшэл. Баян үргэлһэн хүгжэмшэньшье сарсагар хубсаһатай.

— «Улаан-Үдэ» гэжэ турбазаһаа бусаба гээшэ. Концерт харуулаад ерээ, — гэжэ лагериин ахалагша пионервожата Нелли Гусева ойлгуулба. — Эндэмнай пионернүүдэй агитбригада хүдэлдэг юм. Һаяхан «Учитель» гэжэ амаралтын байшанда ошожо, наада табяа һэмди.

— Бидэ мүнөө айлшаниие хүлеэжэ байнабди, — гэжэ дружинын командир Наташа Тютрина хэлэбэ.

— Ямар айлшаниие?

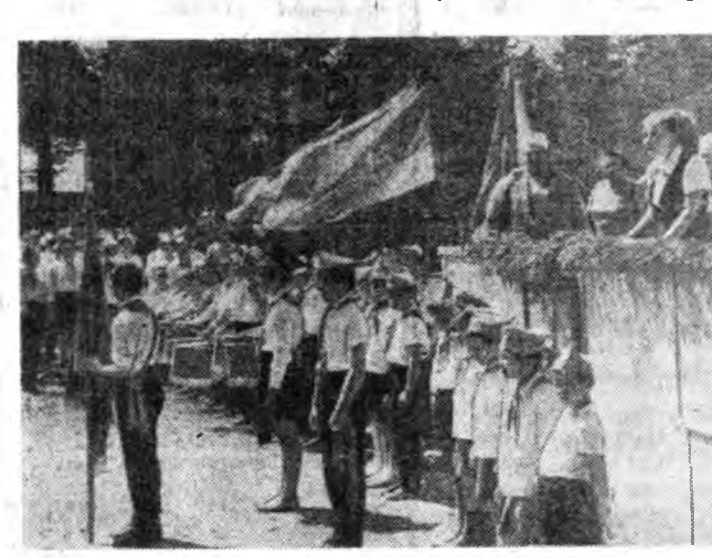
— Энэ лагерь 1936 оной июниин 1-дэ нээгдэһэн юм гээбы. Модо отолдог, урдахуулдаг ажахынхид үхибүүдээ амаруулха гэжэ эндэ лагерь тогтооһон юм. Түрүүшын жэлдэ отрядай түрүүлэгшэ байһан Лидия Асеева манда ерэхээ байна, — гэжэ Нелли нэмэбэ. Тиигэжэ хөөрэлдэһөөр байтарнай, урихханаар энеэбхилһэн эхэнэр орожо ерэбэ. Хараһаар танибаб: минии хуушанай танил Лидия Александровна Асеева-Нечаева бултантай мэндэшэлэлдээд:

— Намайе анхандаа пионер ябаһан юм гэжэ һанаагүй алтайт? Һөөл гайхангяар харабалта, — гээд энеэбэ. Нээрээшье, Улаан-Үдын педучилищиин багша байһан, мүнөө соёл гэгээрэлэй училищада ород хэлэ, литература заадаг хүниие хэзээ нэгэтэ пионер ябаһан гэжэ этигэхэнь бэрхэтэй байгаа һэн.

Удангүй «Жагсагты!» гэһэн горнын хонгёо сууряан зэдэлжэ, 516 пионер лагериин туг доро отряд отрядаараа жагсаба. Айлшан Лидия Александровна, ахалагша пионервожата Нелли Ильинична Гусева, дружинын командир Наташа Тютрина болон бусад ендэр дээрэ гараба.

— Хүндэтэ пионернүүд! «Салют» лагериин тогтоһон жэлдэ түрүүшын пионернүүдтэй амарһан, тэрэ үедэ отрядай түрүүлэгшэ байһан Лидия Александровна Асеева манда айлшаар ерээд байна. Лидия Александровнада үгэ үгтэнэ, — гэжэ Нелли Гусевагай хэлэхэдэ, аадар мүндэрэй табжаганан ороһон мэтээр, альга ташалган нэрьешэбэ. Лидия Александровна сэдьхэлээ хүдэлтэн, «Салют» гэжэ пионерлагериин нээгдэһэн, аяар холын 1936 ондо амарһан түрүүшын пионернүүдэй зүгһөө мүнөө амаржа байгшадые халуунаар амаршалба. Һүүлдэнь Лидия Александровнае хүндэтэ пионер болгохо гэһэн дурадхал орожо, эрхим пионернүүдэй нэгэн Таня Левчук хүзүүндэнь улаан галстук зүүлгэбэ.

Һүүлдэнь клубта орохо гэһэн команда үгтэжэ, отрядай вожатанууд үхибүүдээ бүлэг бүлэгөөр дахуулан абаашаба.

Лагерьта айлшан Л. Асеева ерэбэ.

Клубынь гоё даа. Ой модоной ажахын хүдэлмэришэд дарагархан клуб барижа, үхибүүдтээ бэлэглээ. Дотор гадарайнь шэмэглэл, хүшэгэ — бүхы юумэн тугэс. Үнгэрхэдөө, кино харуулха түхеэрэлгэшье бии.

Клубай сценэ дээрэхи ендэртэ гаража, Лидия Александровна хөөрөөгөө эхилээ:

— Түрүүшын жэлдэ оройдоо наяад үхибүүд амараа һэмди. Мүнөө таанарта ерэхэдээ, түрүүшын түүдэг носооһон газараа һонирхон харааб. 25 жэлдэ багшалһаншье һаа, анхандаа амарһан лагерьтаа ерэхэдээ, балшар наһандаа айлшалһан шэнги мэдэрэл сэдьхэлдэм түрэнэ бшуу. Тэрэ жэлдэ оройдоо хоёрхон байшан бии һэн. Столово, бидэнэй унтадаг газар. Столовонь хуушаараа үлөө юм байна. Харин унтадаг байшан соомнай библиотекэ, пионерэй таһалга, лагериин зоөри хадагалдаг газар болгогдоод байһыень өөһэдөө мэдэнэ ёһотойт. Мүнөө ямар олон байшан бодонхой гээшэб!

— Отряд бүхэн өөрын байшантай. Мүнөө 14 отрядтайбди, — гэжэ ахалагша пионервожата хүлисэл гуйһан бэеэрээ үгыень таһалан мэдүүлбэ.

— Хари, тиимэл байгаа ёһотой,— гэжэ айлшан сэдьхэлээ ханангяар баталба.— Бидэ гурбан отряд һэмди. Ахалагша пионервожатамнай Анна Семёновна Плужникова һэн. Мүнөө Улаан-Үдын пионернүүдэй байшанда директорээр хүдэлнэ. Одоо алишье тээшээ бэрхэ хүн бэлэй, мүнөөшье һайханаар һанагшаб...

Наһажаал багшын хөөрөөн нилээн удаан үргэлжэлөө. Эдир хүбүүд, басагад амаяа ангайжархёод, тэрэнэй хөөрөөе һонирхон шагнана.

— Хүндэтэ эдир нүхэд! Эдир наһандаа носооһон түүдэгэйтнай соробхилоон хэзээдэшье һүнэнгүй, сэдьхэлдэтнай уни бутаран, һайн һайхан хэрэгүүдэй түлөө тэмсэлдэ зүдхүүлэн байг лэ! — гэһэн юрөөлөөр Лидия Александровна үгэеэ дүүргэбэ.

* * *

Пионерэй таһалгада оробобди. Досоонь ариг сэбэр, һэрюухэн. Хоёр пионер басаган дежурлажа һууна.

Шэмэглэлынь ехэ һайханаар хэгдэһэн. Ханын хажуудахи набтархан тагууд дээгүүр горн, барабанууд жэрылдэнэ. Саада тээнь дружинын туг, хоёр тээгүүрнь отрядай тугханууд.

Отрядай туг бүхэндэ дүрбэн үнгын лентэ уятай. Лентэнүүдтэнь мүнгэн одонууд ялалзана. Лентэ бүхэниинь— тусхай һүлдэ. Жэшээнь, сэнхирынь — һонин хэрэгүүд, хүриниинь — ариг сэбэр, ногоониинь — «ногоон патруль», хүриниинь — ажалай десант. Хэрбээ нэгэ үдэр соо отряд ямар нэгэн һонин юумэ бүтээжэ, хэжэ шадаад, байраяа ариг сэбэр байлгаад, ургамал уһалаад, ажалаа эрхимээр бүтээгээд байбал, үдэшэлэн дүн гаргахадань, гансата дүрбэн одотой болошохо.

Отрядууд тус тустаа өөрын нэрэтэй: «Гайдаровец», «Орлёнок», «Хүхюу хүүгэд» гэхэ мэтэ.

Тусхай стол дээрэ «Гараараа бүтээһэн юумэнүүднай» гэһэн гаршаг хадаатай. Тэрэ стол дээрэ модоной үндэһөөр гү, али пластилинээр, саарһаар гү, али түмэрөөр бүтээһэн нааданхайнууд табяатай.

«Манай дружина» гэһэн хуудаһанда **«Зорюулга»** гэһэн дуун гоёор бэшэгдэһэн. Тэрэ дууе дружинаараа дуулалдадаг.

Барабан аниргүй,
дохёонууд зогсогты,
Баярай үгын
мүндэлхые
һаатуулхат.
Эгээл ехэ багшамнай,
агууехэ вожатамнай,
Энээхэн дуутаа
зорюулнабди танда.

Поэт Ибряевай үгөөр композитор Чичковой хүгжэмлэһэн энэ дуун Ильич багшада зорюулагданхай.

«Салют» лагерьта ой модоной ажахынуудта хүдэлдэг зоной үхибүүд сугларанхай. Олонхинь хүдөө нютагуудһаа ерэһэн.

Мүн эндэ багша болохоёо байһан залуушуул практикаяа гарана. Багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедтэ һурадаг 5 хүн, педучилищиһаа хори шахуу хүн үхибүүдтэй хүдэлжэ, түрүүшын «дайшалхы хэрээһэ» зүүжэ байна.

— Зай, хэр амарагдажа байна гээшэб? — гэжэ нэгэдэхи отрядай (эдэмнэй наһаараа эгээл аханууд) пионернүүдһээ асуухада:

— Гоё даа! Би хоёрдохи ээлжээндэ үлэхэ һанаатайб. Юрэдөө, минии һууха, уйдаха сүлөө байхагүй. Ямар олон КВН үнгэргөө гээшэбибди. «Онтохонуудай үдэшые» оройдоошье мартахагүйбди даа. Лагериин түүдэг бэшэнэбди, — гэжэ Саша Цыпылов хөөрэшөө.

— Өөрөө ямар аймагһаабши?

— Загарайн...

— Хэр практика гаргадажа байнаб? гэжэ БГПИ-иин студентнэрһээ хандабаб.

— Бидэ хүмүүжүүлэгшэдээр хүдэлнэбди. Харин педучилищиинхид отрядуудай пионервожатаар хүдэлнэ. Теэд хамаг ажалаа хамтадаа хэгшэбди даа, — гэжэ БГПИ-иин буряад хэлэ бэшэгэй таһагта һурадаг, «Альбатрос» отрядай хүмүүжүүлэгшэ Света Дашиева харюусаба.

— Бидэ отрядай түүдэг үнгэргөөбди. Үхибүүднай садатараа дуу дуулалдаа. Тараха дээрэмнай дружинын түүдэг болохо, — гэжэ «Гайдаровец» отрядай хүмүүжүүлэгшэ Валя Лыгденова хэлээ һэн.

Пионерэй түүдэг... Хэды олон тиимэ түүдэг Буряад орон соогуурнай соробхилно гээшэб. Бүхэли зун соо үшөө хэды түүдэг носоогдохоб?!

Соробхилыш даа, пионерэй түүдэг!

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай корр.

Түүдэгэй хажууда.

СЭДЬХЭЛЭЭ БАЯРААР ХАЛЯАГАА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмтеатрай бүлэг артистнар Тээгдэ тосхон ерэжэ, Монголой драматург Лодойдамбын «Гарай табан хурган» гэжэ зүжэг харуулба. Илангаяа артистнар Дарима, Майдари Жапхандаевтан, Сэрэмжээ Уладаева болон бусад уран хурсаар, шадамар бэрхээр наадажа, харагшадые һонирхуулан омогорхуулба.

Хүрбын ЛПХ-гай, совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад тус театрай артистнарта ажалдань амжалта хүсэн, сэдьхэлээ баяраар халяан, согтой хүхюунүүд тараһан байна.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.

ТУУЛАЙ ҮДХЭХЭНЬ

Хүдөө хангайн «үдхэһэн» ан гүрөөлнүүдые, хэрмэ булгануудые олоор барижа, ашаг олзо ехэтэй байдаг Захааминай ан олзоборилгын ажахы, мүн өөһэдөө ан үдхэдэг болохо гэжэ шиидээ. Тон түрүүндэ, туулайн фермэтэй болохо гэгдээд, Сахир гэжэ газарта байра түхеэрэгдэһэн байна. Зэдэ голой эрьедэ, ара модон соо, хүн зоной, машина, тракторнуудай х ү л г ө ө, шууяагүй, сүлөөхэн газарта байра шэлэгдээ юм.

Һая түрүүшын бүлэг хамта 100 толгой туулай эндэ асарагдаба. Һаядаа Казахстанһаа «Белый великан» гэжэ үүлтэрэй 200 толгой туулай хүлеэгдэжэ байна. Ерэхэ жэлнүүдтэ 500—600 толгой эмэ туулай абтаха.

Урдань туулай үдхэжэ, нилээд дүршэл олоһон пенсионер М. И. Емельянов фермые даагшаар томилогдоо. Суг хүдэлдэг Екатерина Доржиеватайгаа хамта эдэ үдэрнүүдтэ туулайнуудаа гүлгэлүүлжэ, байра һууриень олгожо, сүлөө тухагүй ажаллажа байна.

— Туулай гээшэмнай ан лэ хадаа ан, ажаллаха, харууһалха хэрэгтэй. Туулайһаа ашатай, олзотой амитан үгы,—гэжэ Михаил Иванович хөөрэнэ.

Манай корр.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГТА

ҺАЙНААР ХҮДЭЛМЭРИЛНЭ

Медицинын хүдэлмэрилэгшэд фельдшер Г. А. Репенчук, сестранууд З. Н. Ганжурова, С. К. Протасова, санитарка Н. И. Галахова гэгшэд шахтёрнуудай элүүр энхые хамгаалхын тула үдэр, һүнигүй оролдоно. Шахтын газар дорохишье, мүн дээрэхишье участогуудта элдэб хэрэгсэлээр баян аптекэнүүд түхеэрэгдэнхэй байдаг.

Хирэ-хирэ болоод лэ шахтёрнууд медицинскэ темээр лекцинүүдые шагнадаг, санбюллетень уншадаг юм. Бэеэгээ элүүр энхэ ябахын, гэнэ усалда орохогүйн тула хүн ямар ёһо гурим мэдэхэ ёһотойб гэһэн асуудалда харюу тэндэнь оложо болохоор.

Ниитын эдэбхитэдэй хүсөөр шахтада санцтарна 6 пункт эмхидхэгдэнхэй. Быткомбинадай болон буфедэй ариг сэбэр байдалые постын гэшүүд ходоодоо шалгажа байдаг. Хэрбээ тэндэ муухай байбалнь, хэмжээн дары абтадаг заншалтай. Тиин Гусиноозёрскын 2/5 шахтоуправлениин эмшэлэлгын пунктда санитарно-гэгээрэлэй болон үбшэнһөө һэргылхэ талаар хүдэлмэри һайнаар ябуулагдадаг юм.

СЭНГҮҮ ВОЛОХОНЬ

3-дахи саадай үхибүүд һайн шефүүдтэй юм. Тэдэнь электрын сетиин хүдэлмэришэд. Мүнөө үедэ аха нүхэдынь үхибүүдэй уһанда шунгаха нэмэл бассейн барижа байна. Һаяын үдэрнүүдтэ тус бассейн багашуулда бэлэглэгдэхэ. Тиихэдэнь үхибүүдтэ сэнгүүн болохонь даа!

ТҮРЭЛХИДЭЙ ҮДЭР

Сэлэн-Дүүмын үхибүүдэй саадта түрэлхидэй үдэр эмхидхэгдэбэ. Тэрэнь гарагай табанай үдэр — четверг.

Энэ үдэр эжы, баабайнар үхибүүдэйнгээ ябадаг саадта сугларжа, элдэб янзын темээр лекци шагнаха, практическа хэшээл үнгэргэхэ, һонирхоһон асуудалнуудтаа харюу абаха.

Түрэлхидэй үдэрые һайнаар үнгэргэдэг байхын тула элдэб мэргэжэлтэд, дүй дүршэлтэй хүмүүжүүлэгшэд хүүгэдэй саадта уригдадаг байна.

Л. СЛЮНКИНА.
Гусиноозёрск.

ХҮГЖЭМ ЗОХЁОЛ ХАРУУЛБА

СОЁЛОЙ ҺОНИН

Һаяхан Хэжэнгын аймагта композиторнуудай, хүгжэмшэдэй айлшалһан тухай газетын уншагшадта дуулгагдаһан байха. Тэдэнэр КПСС-эй Хэжэнгын райкомой уряалаар манда ерэһэн юм.

Тиихэдэ Хэжэнгэ нютагһаа гарбалтай, мүнөө нэрэтэй солотой композиторнууд болоһон Бау Базарович Ямпилов, Жигжит Абидуевич Батуев гэгшэд зохёохы ажал ябуулга тухайдаа нютагаархидайнгаа урда тоосохо зорилготой байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, мэдээжэ хоёр хүгжэмшэдэй тоосоон амжалтатай һайнаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэмээр.

Буряадай телевидени болон радиокомитедэй оркестрэй гүйсэдхэһэн зохёолнуудынь шагнагшадта угаа ехээр һайшаагдаа. Жэшээнь, зунай һайндэрэй мүрысоондэ илагшадые амаршалхын тула Ж. А. Батуевай «Хүдөөгэй галнууд» гэжэ марш гүйсэдхэгдөө һэн. Тэрэ хүгжэмэй зэдэлхэдэ үбгэд, хүгшэд, залуушье хүнүүд нюдэеэ уһатуулан, альгаяа ташалдаа һэн. Тиихэдэ Ж. Батуевай зохёоһон «Хэжэнгын уужам талаар» гэһэн сюитын 1-дэхи хуби аймагай соёлой байшан соо болоһон концертдэ гүйсэдхэгдөө. Композитор Б. Ямпиловай «Һууринай саана», «Хадада» гэһэн хүгжэмтэ зураглалнууд концертдэ ерэһэн зондо мүн лэ һайшаагдаа.

Аха нүхэдэйнгөө тоосоондо залуу композиторнууд Сергей Манжигеев, Анатолий Андреев, Гур Дашипылов, дуушад Гуржаб Эрдынеев, Жамсаран Дандаров гэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа. А. Андреевэй «Граждан дайнай баатарнууд» гэжэ сюитын нэгэдэхи хуби, 3-дахи сюитэһээнь «Куклануудай хатар», С. Манжигеевэй «Дэлхэй—минии альган дээрэ», «Шамхандаа» гэһэн дуунууд хамагай анхарал татажа, халуун альга ташалгаар угтагдаа.

Композитор Гур Дашипылов «Согто-Хангил» гэжэ өөрынгөө дууе уянгатай һайханаар дуулажа, нилээн олон хүнэй зүрхэ буляагаа.

Хамагай һүүлдэ хүндэтэ айлшаднай Октябриин 50 жэлэй нэрэмжэтэ совхоздо айлшалба. Совхозой директор Д. Дугаров, парткомой секретарь Г. Сангадиев гэгшэд ерэһэн айлшадаа хүндэтэйгөөр угтажа, ажахынгаа байра байдалтай танилсуулба.

Хониной нооһо хайшалалгын оньһожоруулагдаһан пунктда хүгжэмшэд, дуушад ошожо, тэндэ хүдэлжэ байһан зондо уран бэлигээ харуулһаниинь ехэ һонирхолтой байгаа. Совхозой хүдэлмэришэд үнэн зүрхэнһөө баясажа, сэдьхэлэйнгээ юрөөл хэлэжэ, айлшадтаа амжалта хүсөө.

Б. ГОМБОЕВ,
аймгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша.

ҺАЙН МУУ ХОЁР ТУХАЙ ДОМОГ

КИНО

Манай республикын экранууд дээгүүр Ливанай киностудиин табижа гаргаһан «Инаг дуран ба хэлэгүй хүн» гэжэ нэрэтэй кино харуулагдажа, хүн зоной анхарал ехээр татана.

Бишыхан үрэжэлтэ сэсэг саадууд соо «шэнгэһэн» нарата городто үнэн сэхэ һайн зантай наймааша үбгэн хоёр үхибүүдээрээ ажаһууна. Нэгэниинь гэдэһэндээ нёлбоод хэбтэдэг, ажал хэдэггүй, залхуу мунинха, эсэгынгээ харя хүлһөөр олоһон мүнгэ наадан, хаарта болгоод лэ үрижэ дууһажа байдаг. Нүгөөдэнь тад ондоо: үнэн сэхэ, һайхан сэдьхэлтэй, ажалша. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Мунир гэжэ хүбүүниинь Риядта орходоо хэлэшэгүй алтан шэнги хүн аад лэ, гансал нэгэ ехэ дутуутай—түрэхын хэлэгүй.

Рияд гэжэ ахань түрэһэн эхынгээ наһа барахада дүү Мунир хүбүүндэнь хубита гэжэ үгтэһэн газарыень эзэмдэхээ һамбаашалан, харата хэрэг ехээр хэхэ гэжэ оролдоно.

Мунир тэрэнэй инаг хайрата басаган Нидаль хоёр бэе бэеэ үлүү үгэгүйгөөр ойлголсоно. Тэдэнэй сэлмэг һайхан нюдэнэй хараса онсо удха шанартай, хардаашад, гүрдөөшэдтэ хатуу сохилто үтэһэн удхатай. Үнэн хэрэг илана, харин харата ябадал сүмэ сорьёгдоно, урагшагүйдэнэ.

Тиин һүүлэй һүүлдэ сухалдажа шадал шэнээгээ алдаһан эсэгэ, ором дүримөө табиһан Рияд хүбүүгээ зэрлиг хатуугаар хэһээхэ баатай болоно.

Сценариин автор Андре Шахин режиссер Альфред Бахри хоёр энэ киногой түгэсхэлые онсо һайнаар, уян зүрхэнэй хайлажа урдахаар найруулжа харуулаа — «Хорхойдо хориггүй», Мунир үхэшэһэн шунахай ахынгаа һунашаһан бэеые үргэн абаашана.

Киногой гол удха шанар һанаһанда хүрэжэ шадаа. Хэлэгүй байлга инаг дуранда ехэ һаалта хэжэ шаданагүй. Энээн тухай Нидаль басаганай үбшэн эхэ нэгэтэ бэшэ хэлээ бэлэй, энэнь саашаа боложо байһан хэрэг үйлэдэ дам хүсэ абан үргэлжэлнэ.

Зүгоор кино табигшад ондоо юумэн тухай һануулна: хэр хэлэгүй болоһоншье хүн гүрдэлгэ хардалгын урда тэсэжэ, хүн нэрэеэ аршалха арга шадалтай байна. Һайн зүрхэ сэдьхэлтэй хүн гээшэ зоной дунда хэзээдэшье иладаг.

Зүрилдөөн... зүрилдөөн... Дүү хүбүүниинь үнэгүйхэн соморхон велосипедтэй, харин нүгөөдэнь — гоё һайхан машинатай. Муниртай нарата сэлмэг үдэр дунда ушарнабди, харин Рияд хорото хара хэрэгүүдээ һүниин харанхые далдалан бэелүүлнэ, мүн өөрөөшье мүшэтэ һүниин дуулимда хэрэлсыгэй гэшхүүр дээрэ алдалан унана. Гэхэтэй хамта уран һайханаар оператор Ибрагим Шамадай буулгаһан гайхамшаг байгаалиин зураглалнууд, һайн талыень дээшэнь магтажа үргэһэн уянгата хүгжэмэй шэнхинээтэ аялганууд, актёрнуудай жэгтэй һайханаар наадаһан рольнууд энэ киногой амжалтые эли тодоор гэршэлжэ үгэнэ.

М-Б. БАТОЕВ.

«ҺААЛИШАН ХҮБҮҮН».
К. ГАБАЕВАЙ фотоэтюд.

БОЛОҺОН УШАР

ХЭЛЭРХЭЛДЭЛГЭ...

Гаража байһан наранай гэрэл унжалданги хара үүлые улайбтар үнгөөр будаба. Занха үүлэн тээшэ долёобор хургаяа ёдогошуулаад, үрөөһэн гараараа хажуураа тулажа, хойно арбаад алхам газарта, сабшажа ябаһан нүхэрөө ооглобо:

— Һэй-е, нүхэр, тэрэ-э пэтэн хара үүлэ харал даа. Уһа набтаһан болоторнай норгожорхихонь гээшэ рү? Орохол шэнжэтэй, — гэнэ.

— Яагаа мэдэлшэн шэнгеэр хэлэнэш даа,—гээд, саадхинь наадалангяар харюусаба.

— А-а, яа-яа, бүгтэр боргооһонууд хаанаһаа иимэ олон болошобоб даа. Иихэдээ газар дороһоо гарана, яанаб! Шэхэ, ама уруумни шэбээлээд, амар заяа үзүүлхэеэ болибол. Угайдхадаа, харуужамди даа, шэнээм таһараад, залхуунайм хүрэхэ гээшэнь! — гээд, гараа арбагашуулан эбһээлбэ.

— Шэлэмни таталдаа гэхын орондо, шэнээмни таһараа гэжэ байжа үбгэн хүндэл адли бү гоншосогоол даа. Үсэгэлдэр хахадшье үдэр болгонгүй, зосоом мушхана гээд ябашоо һэнта. Харин мүнөө баһа шалтагаа бэдэрээд, намайгаа гансаарыем хаяхаяа һанаба хаяат даа. Мэхэеэ бү хүдэлгэ. Иигэжэ мэдээ һаа, бурхан зүг, сабшалсахаяа ерэхэгүй һэм.

— Зэ-зэ дэмы дэмтэй дуугаралдангүй зүүн захаяа гарая, тиигээд сайлуужамди, — гэжэ Занхын хэлэхэдэнь, нүгөөдэнь тодожо абаад: — Үдэр болотор гурба мүр гаргаагүйдөө сайлахагүйб, — гэнэ.

— Ши гү?! Үдэр болотор гурба мүр гаргахагүйш. Зуугаад сажан сабшаад, ошожо, ошожо минии «монсогор улаанаараа» ябажа ябан гэһээ, харин ши тэсэхэл хаш даа.

— Би гү? Һэ, үсэгэлдэр эдэ табан мүр хэн гаргааб? Та гү,али би гү?..

— Бү һайрхасагаал даа. Намһаа таһарангүй сабшадагшье һайш!

— Хажуураа сохиторни, арбаад сажан урда тээм ороһондоо юун болооб гэжэ һананаш даа. Тиимэ һааш, зүүн заха хүрэтэр ахихал байхаб.

Занха хажуураа бүлюудээд, мүрөө жааханаар туужа, үбһэнэй оёороор сабшангүй, үзүүрээрнь һэлижэ дуулан сабшажа ябана.

Занхынтаа хүсэгдэхөөр бэшэ хэбэртэйгээр саашалжа ябахыень харахадаа, нүгөөдэнь хажуураа бүлюудэхэ һамбаандаа, сабшаад ошоһон мүрыень хараба. Шүдэгүй үхэрэй зулгааһандал эндэ тэндэ үлөөжэрхиһэн үбһыень обёорходоо тэсэнгүй:

— Занха-а! Байл даа. Энэ хайшан гэжэ сабшана гээшэбши? Сабшаха юумэ һаа, мүртэйгөөр сабшыш! Хүн хараа һаа, юун гэхэ юм. Занха дурата дурагүйгөөр шагнаһан бэеэрээ:

— Сабшо-о, сабша нүхэр, абяагүй, — гэнэ.

— Тиимэ юумэ һаашни би һөөргөөшье харангүй гэртээ харишахаб. Шинии гурбан хоног һалан һандангүй участогым дууһалсажа үгыш, һамгамни үбшэлөө, энэ тэрэ гэжэ гоншоходошни ерэлсээ һэм.

Занха уршага таршага гээд, хажуураа хажуу тээшэнь хаясагаан:

— Һүрхэй сабшалсажа байһан хүн болонгүй, дууһалсаха юумэ һаа дууһалса, — гэбэ.

Үшөө дахин хэлэнэб:

— Дураа гутаа болбол түрэлэй һэдэбэй гэжэ тоонгүй ябашахаб.

Занхын тоһотонги хара шарайнь хобхо һүрэжэ, ууртай болоод, уунигар хара нюдэдынь улхархай соогоо багтажа ядажа байба. Гүсхэгэр бүдүүн гэдэһэниинь нэгэ таталдажа, нэгэ һунажа байхадаа, түрэхэ гүүнэй маяг шэнжэ үзүүлхэ юм. Гэнтэ хажуурайнгаа эшээр газар тоншоод:

— Ябахаараа намайе айлгахам гэжэ һанаа гүш? Ехыл тиигэхэш, гэхэтэйнь адли нүгөөдэнь хажуураа үргэлөөд, эрьежэ хараншьегүй хотон руугаа гэшхэлшэбэ.

Занха хүдэлэнгүй хойноһоонь хаража удаан зогсобо. Энээхэн үе соо Занха нүгөөдынгөө бусахаб гээ һаань, урдаһь унажа һүгэдэхэһөөшье арсахаяа болёод байгаа. Нээрээшье, хэрэггүй юумэ хэжэрхибэ гээшэ гүб, һамгандаа баһа зэмэлүүлхэ хэрэг гараба гэжэ тэрэ өөртөө шэбшэбэ.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52 зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Н-02438. Заказ № 996.